

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

Üldajaloo kateeder

SIHTEKIRJAS

Markus Samma

ROOTSI SÕJAVÄE SUURUS JA KOOSTIS

LIIVIMAAL XVII SAJ. 1. POOLEL

D i p l o m i t ö ö

TRU vaistlustööde komisjoni otsusega 24. juunil

1973 a. on määratud käesolevale tööle

I auhind

J. Saar TRU Teaduslik sekretär

Juhendaja:

dots. Helmut Piirimäe

SISSEJUHATUS

Rootsi sõjalised võidud, mis põhjustasid maa riigipiiride ja mõjuvõimu erakordset kasvu XVII sajandi esimesel poolel, on köitnud ammu ajaloolaste tähelepanu. Rootsi selleaegseid sõjalisi uuendusi on käsitatud murrangulise etapina sõjakunsti ajaloos. Sõjanduslikest aspektidest lähtudes ongi senises uurimistöös jälgitud eeskätt tormiliste sõjasündmuste arengut ning analüüsitud võitlevate poolte strateegiat ja taktikat tähtsamais lahinguis. Rootsi sõjaväe suuruse ja koostise kohta rahuaaja tingimustes Liivimaal on probleem seni skandinavistide töös "valge laiguna" püsima jäänud. Sõjaväe suuruse ja koostise kindlaksmääramine Liivimaal pakub iseloomustavaid näitajaid nii sõjanduslikust kui ka majanduslikust aspektist Rootsi ja Baltimaade ajaloo uurimisel. Ühtlasi võimaldab nimetatud käsitus objektiivsemalt hinnata siinsetest aladest huvitatud riikide omavahelisi suhteid. Puudulik informatsioon mainitud probleemide vallas on rahvusvaheliste suhete küsimuses ajaloolaste hulgas vastandlikke seisukohti põhjustanud. ¹

---

¹

vt. käesolev töö, lk. 18-19.

Probleemistiku aktuaalsust, kvantiteedi ja kvaliteedi ühtsust silmas pidades on töös tõstatatud küsimus Rootsi sõjaväe suuruse ja koostise kohta Liivimaal XVII sajandi esimesel poolel. Püstitatud probleeme lahendades on neile lähenetud nii ajaloolises, sõjalises kui majanduslikus plaanis. Ajaliselt hõlmab töö Liivimaa vallutamisperioodi (1600 - 1629) ja sellele järgnenud rahuaja kuni 1653. aastani (sõjaeelse 1654. aasta kohta andmed puuduvad). Kuni 1640. aastani on episoodiliselt näidatud (allikalistest võimalustest olenevalt) Rootsi sõjaväge terve Liivimaa kindralkubermangu ulatuses.

Rootsi sõjaväe suurust ja koostist Liivimaa vallutamise ajal on töös vaadeldud lühidalt, eeskätt võrdlusmaterjali pakkumiseks rahuaja käsitlemisel. Ülalnimetatud küsimuses on toetatud Rootsi kindralstaabi poolt väljaantud suurele kollektiivuurimisele, "Rootsi sõda 1611 - 1632"². Sõja käigust ammendava ülevaate annavad ka "Eesti ajalugu" ja professionaalse ajaloolase E. Blumfeldti populaarse kallakuga biograafiline teos Gustav II

² Generalstaben. Sveriges krig 1611 - 1632. Band I.

Danska och Ryska krigen. Stockholm 1936; Generalstaben. Sveriges krig 1611 - 1632. Band II. ^{Poliska krigen.} Stockholm 1936 .

Adolfi kohta.³ Üksikasjalikumalt peatub H.Sepp 1600. - 1604. aasta sõjasündmustel.⁴

Töö põhiosa (rahuajaks aastad Liivimaal) on kirjutatud Eesti NSV Ajaloo Keskarhiivis leiduva fondi: "Liivimaa rootsiaegse kindralkuberneri arhiivi" põhjal.⁵ Väga oluliseks kasutatud allikaligi on seal sõjaväe nimistud.⁶ Need sisaldavad enamasti märkusi isiku (sõduri või ohvitseri) nime järel tema eemalviibimise, haigestumise, surma või temale määratud karistuse kohta. Täpne arvepidamine isikulise koosseisu kohta kohapeal tõstab tunduvalt andmete usaldusväärsust. Kahjuks ei ole mitte kõigis väeosades alati seda täie järjekindlusega läbi viidud ja kohati need andmed väeosa koosseisuloendis puuduvad. Materjali esitamisel ja süstematiseerimisel ilmneb mõningane stiihilisus. Nii näiteks võidakse ühel juhul kirjeldada värvatu välimust, teisel juhul märkida päritolu, mõnel pool aga osutatakse hoopis tema ametile eraelus.

³ Eesti ajalugu III, Tartu 1940, E.Blumenfeldt. Gustav II Adolf. "Lõvi Põhjamaalt". Tartu 1936.

⁴ H.Sepp. Rootsi-Poola sõda Liivimaal 1600.a. ja 1601.a. algul. Tartu 1932. H.Sepp. Rootsi-Poola sõda Eesti- ja Liivimaal 1601-1604. "Sõdur". 1938, nr. 24-26.

⁵ ENSV RAKA, f.278, nim.1, sü.XXI-2-XXI-14; XXII-1-XXII-8; XXII-10- XXII-22.

⁶ ENSV RAKA, f.278, nim.1, sü.XXI-2-XXI-14.

Väeosade koosseise ja ülalpidamiskulusid näidatakse žurnaalides⁷. Raskusi tekitavad siingi erinevused andmete süstematiseerimisel eri aegadel, vahel isegi ühe aasta sees.

Sõjaväele tehtud kulutuste üldsummad ja viited žurnali leiduvad pearaamatuis.⁸ Viimane asjaolu kergendab tunduvalt žurnali kasutamist. Pearaamatuis on näidatud vahel ka aadlisõjaväe ja suurtükiväe suurus. Nende andmete väärtust aga kahandab see, et väeosade suurus ei ole neis enamasti kindlal kuul määratav. Mõlemad majanduslikud arveraamatud – pearaamatud ja žurnaalid on 1644. aastast alates kokku köidetud.⁹

Andmestiku sisu ja usaldusväärset arvestades võib kõiki töös kasutatud allikaid kokkuvõttes kõrgelt hinnata.

Erialasest kirjandusest, mis ajastu sõdade iseloomu ja Rootsi sõjanduslikku ning poliitilist arengut valgustavad, tuleb esile tõsta F.Engelsi sõjanduslikke teoseid¹⁰, E.Razini "Sõjakunsti ajalugu"¹¹ ja A.Kani "Skandinaaviamaade ajalugu"¹².

⁷ ENSV RAKA, f.278, nim.1, sü.XXII-3-XII-4, XXII-6, XXII-11, XXII-13- XXII-22.

⁸ ENSV RAKA, t.278, nim.1, XXII-1, XXII-2, XXII-5, XXII-7, XXII-8, XXII-10, XXII-12, XXII-22.

⁹ ENSV RAKA, f.278, nim.1, sü.XXII-13-XXII-22.

¹⁰ Ф. Энгельс, *Избранные военные произведения*. Москва 1958, г.

¹¹ Е. Разин, *История военного искусства. Том III. Военное искусство Московского периода войны XVI-XVII вв.* Москва 1961.

¹² А. Кан, *История скандинавских стран (Дания, Норвегия, Швеция)*. Москва 1971.

Eesti keeles vastav kirjandus praktiliselt puudub: J. Vermeti sõjaväe õpperaamat on liiga pinnaline ja pealegi vananenud.¹³

Alljärgnevas käsitluses püütakse esmalt kindlaks määrata Rootsi sõjaväe suurus Liivimaal eristades selles sõja ja rahuaega ning neid omavahel võrreldes. Eraldi peatatakse selles suuruses erakordseil tõusu ja mõõnal aastail.

Teiseks, kvalitatiivse näitajana võetakse vaatluse alla sõjaväe koostis. Väeliike üksteisest lahutades näidatakse nende omavahelist suhet ja osatähtsust Rootsi sõjaväes ühel või teisel perioodil. Ühtlasi avatakse ka väeliikide ja väeosade sisemine jagunemine allüksuste ja koosseisude järgi.

Mõlemas liinis muutusi jälgides määratletakse Rootsi sõjaväe arengus Liivimaal lühemaid perioode.

Ülalnimetatud probleeme lahendatakse ka sõjaväe majanduselu valgustamisel. Selles püütakse niisamuti ise loomustada Rootsi sõjaväe viimase ülalpidamiskulude kaudu, neid üldsuuruse, väeliikide, väeosade ja koosseisude järgi diferentseerides.

---

¹³ J. Vermet. Sõjakunsti ajalugu. Esimene osa. Sõja-

kunsti areng vanade klassikarahvaste ajajärgust Napoleoni ajajärgu lõpuni. Tallinn 1939.

I SÕJAVÄE SUURUS

1. Rootsi sõdadest ja sõjaväest

XVI saj. esimesel kolmandikul moodustunud iseseisev Rootsi kuningriik sõdis intensiivselt juba sama sajandi II poolel. Ühes sellega kasvasid ja arenesid visalt veel kujunemisjärgus olevad Rootsi sõjajõud. Majanduslikult tähtsa Eestimaa hõivamist 1561. aastal ja lõpuks selle ala kinnistumist Rootsile järgnevate sõdade tulemusel võimaldas eeskätt soodus välispoliitiline olukord. Rootsi sõjaväe esialgne küündimatus ilmnas eriti selgelt XVII sajandi algul Poola-Rootsi uniooni vastases võitluses selle kandumisel Liivimaa pinnale. Rootslaste nõrkus avaldus ka 1611. aasta kevadel puhkenud Kalmari sõjas: 1613. aasta lõpul tuli neil sõlmida taanlastega Rootsile ebasoodne Knäredi rahu. Kasutades Poola interventsiooni Venemaale, õnnestus Rootsil 27. veebruaril 1617. aastal sõlmitud Stolbovo rahu kohaselt omandada Ingerimaa ühes Käkisalmi lääniga. Ometi ei olnud Rootsi vägede võitlusvõime eduks Liivimaal veel vajalik^k taset saavutanud.

Rootsi poliitiliste ja majanduslike taotluste elluviimisel etendas tähtsat osa kuningas Gustav II Adolf

(1611.-1632.a.), keda F. Engels tõstab esile sajandi suurima sõja^{väe} reformijana.¹ Rootsi sõjaväe reorganiseerimistöö ei toimunud üleöö: juba Venemaal edu saavutanud väed ei olnud enam võrreldavad varem Liivimaal Poola vastu väljapandud jõududega. Gustav II Adolphi otsustavatele sõjaväelistele ümberkorraldustele tõe andmisel kaalukamana nimetab E. Razin² rootslaste ebaõnnestunud Pihkva vallutamiskatset 1615. aastal. Tõepoolest alustas Gustav II Adolf peale sõda venelastega sõjaväelist uuendustööd, mille katselavaks sai järgneval perioodil taas Liivimaa.

Edu sõjas poolakatega ei tulnud kergesti. Alles Riia alistumine 1621. aastal tugevdas siin Rootsi positsioone. 1625. aastal algas võitluse otsustav faas. 1626. aastal viidi sõja raskuspunkt Preisimaale, kus strateegilised ja taktikalised uuendused tagajärjeka väljaarenduse leidsid ja lõpuks Poola üle kauaoodatud võidu tõid. 16. septembril 1629. aastal sõlmiti poolte vahel Altmarki vaherahu. Vastavalt sellele sai Rootsi Väina jõest põhjapool asuva Liivimaa ühes Riiaga ja mitmed Preisimaa linnad. Rahu pidi kestma vaid kuus aastat ega toonud seega veel lõplikku

¹ Ф. Ингельс. Армия. Избранные военные произведения, лк. 161.

² Е. Разин, лк. 405-406.

lahendust Rootsi ja Poola vahelistesse suhetesse. Püsivama väärtuse omandas see 12. septembril 1635. aastal Stumsdorfis, kus Rootsi Preisimaa linnadest loobumise hinnaga Poola ka- suks saavutas rahu pikendamise veel kahekümne kuueks aastaks.

Kolmekümneaastasesse sõtta astus Rootsi 1630. aastal ju- ba hea väljaõppe, tugeva löögijõu ja lahinguis karastunud vägedega. Ajastu silmapaistva väejuhi Gustav II Adolphi juhti- misel saavutati siin mitmeid hiilgavaid võite. Ka peale Gus- tav II Adolphi langemist 1632. aastal ei olnud Rootsi saavutu- sed sellel suurel sõjatandril kaugeltki väikesed. Tõsi küll, Kolmekümneaastase sõja Rootsi perioodi (1630-1635) lõpul Nörd- lingeni juures 1634. aastal tabas rootslasi hävitav kaotus, mis aga korvati sõja järgneval Prantsuse-Rootsi perioodil (1635-1648.a.).

Valitseva seisundi saavutamiseks Läänemere³ tuli roots- lastel sõdida aastatel 1643-1645 veel Taaniga. Võidukas Root- si omandas sõja tulemusel strateegiliselt tähtsad saared Läänemerele - Ojamaa ja Ölandi. Liivimaa kindralkubermanguga ühendati nüüd Saaremaa. 13. augustil sõlmitud Brömsebro ra- hu valguses paistis pealegi Rootsi vägede ülekaal Kolmekümne- aastases sõjas eriti selgelt silma. Seda kinnitas 24. oktoob- ril 1648. aastal sõja lõpetanud Vestfaali rahu, mille järgi

³ A. Kall, lk. 69.

anti Rootsile Lääne-Pommeri ja mitmed Läänemere-äärsed linnad.

Vaadeldava rahutu ajajärgu lõpuks peaaegu lakkamatu sõjategevuse käigus kujunes Rootsist suurriik, kelle väed ei kohanud võrdset vastast Euroopas.

Samal ajal lasus sõjapidamine raske koormana rahva ülal. Liivimaa hõivamise järel jäi see Rootsi piiriproovintiks, mistõttu siinsetel rahvastel tuli ka rahuajal arvukaid Rootsi vägesid ülal pidada.

Alljärgnevalt Rootsi sõjaväe käsitlemisele asumisel on oluline selle liigendamise vastavalt Liivimaal esindatud väeliikidele: jala-, ratsa- ja suurtükiväeks, neid omakorda vajaduse korral väeosade järgi diferentseerides. Selleaegse sõjaväe traditsioonilisest käsitlemisest väli- ja garnisoniväena on käesolevas töös loobutud, kuna nimetatud jaotuspriinitsiip väga tinglikul alusel seistes püsivad väärtust ei oma: mõlemad väed on teineteiseks muutuvad ja vahetavad omavahel kergesti osi. Ka allikais on niisugusest jaotusest harva kinni peetud.

Antud töös episoodilise tähtsusega piirkonna eraldamiseks on Ingerimaa ühes Käkisalmiga näidatud omaette garnisonidena. Niisamuti on allikaile vastavalt suurtükivägi

kindluste järgi esitatud. Samal ajal on tervikuna seda väeliiki allikais väliväena käsitatud. Niisiis võib öelda, et allpool näidatud garnisonid ja kindlused omavad sisuliselt asupaiga tähendust.

Siinkohal juhiksime veel tähelepanu sellele, et suur-tükiväge kohtame Liivimaal alles rahuaja käsitluses, kuna maa vallutusperioodil ei olnud see veel iseseisva väeliigina eraldunud.

¹ Vt. Eesti ajalugu; E. Klunzfeldt; Generalstabes. I-II.

² Generalstabes. I-II.

³ Vt. Kessel'yer 100, lk. 76.

⁴ Sarnas, lk. 76.

⁵ Vt. Kessel'yer 100, lk. 76.

2. Sõjaväe suurus Liivimaa vallutamise ajal

Liivimaa vallutamistegevuse (1600–1629) kirjelduse ja analüüsi piisav käsitletus käepärases kirjanduses⁴ teeb selle kordamise siinkohal ebaotstarbekaks. Sõjaväe suuruse jälgimisel vaadeldaval ajal tuleb aga eelistada soliidset allikmaterjalil baseeruvat Rootsi kindralstaabi väljaantud uuri-
must⁵. Selles esitatud andmete põhjal koostatud tabel 1⁶ näitab Rootsi maavägede suurust Liivimaal aktiivsema võitlusperioodi aastatel 1601, 1621, 1622 ja 1625 ning tabel 2⁷, mis demonstreerib siin sõjaväe suurust lahingute lakkamisel ajutise vaherahu tingimuses 1624. aastal.

Mõningat ebatäpsust põhjustab paratamatult seal ühe või teise aastaaja raames grupeeritud erinevatel aegadel saadud loendusandmed.

Nimetatud näitajate võimalikke kõrvalekaldumisi tegelikest eeldadeski ilmneb (tabel 1)⁸ Rootsi sõjaväe suuruses

⁴ Vt. Eesti ajalugu; E. Blumenfeldt; Generalstaben. I-II.

⁵ Generalstaben. I-II.

⁶ Vt. käesolev töö, lk. 15.

⁷ Samas, lk. 16.

⁸ Vt. käesolev töö, lk. 15.

1601. aastal pidev tõus ja selle väärikas üldarv sama aasta lõpul, mis aga ei korvanud kogenematust sõjas tugeva vastasega. Rootsi üksikud edusammud Liivimaal kandsid ajutist iseloomu ja saavutati ajal, mil Poola peajõud eemal viibisid. Alles pikemad võitluskogemused, Gustav II Adolphi siit isiklik osavõtt ja sõjaliste uuenduste rakendamine Rootsi vägedes tõstsid nende võitlusvõimet ja tõid kestvama edu sõjas Poola vastu. Rootsi positsioonide tugevnemine Liivimaal toimus 1621.-1622.a. kestnud võitlusperioodil. 1621. aasta loendusandmed (tabel 1)⁹ näitavad Riia alla koondunud Rootsi sõjaväge linna hõivamise aegu. Vägede suurust kajastavad ümmargused arvud ei pruugi siiski nende vastu liigset umbusku äratada, kuna suhteliselt värskest koondatud jõud lahinguisse ei olnud veel praktiliselt astunud. Rootslaste edule aitas sel korral kaasa Poola samaaegne sõda türklastega. Saavutatud võite suudeti Liivimaal põhiliselt siiski säilitada juba vähenenud jõududega (tabel 1)¹⁰ ka peale Poola vägede vabanemist Türgi rindelt järgneval, 1622. aastal. Peale mõne-aastast hingetõmbeaega alustab Rootsi 1625. aastal Liivimaal otsustavat võitlust Poola vastu, millele osutab ka siia kuhjatud

---

⁹ Vt. käesolev töö, lk. 15.

¹⁰ Samas. lk.

vägede suurus sama aasta suvel (tabel 1)¹¹. Lõplik võit Poola üle saavutati siiski Preisimaal.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et sõjapäevil viibis Liivimaal Rootsi sõjamehi ca 10 000-st alates, kasvades tähtsamate sõjaliste operatsioonide puhul ca 20 000-ni. Võrdluseks nimetagem, et võidu kindlustamiseks Preisimaale saadetud Rootsi sõjaväe üldarv tõusis seal samadel andmetel 1628. aasta novembris 23 732 meheni.¹² Kõikumine sõjaväe üldarvus Liivimaal toimus valdavalt jalaväe arvel, kuna ratsaväe suurt osatähtsust lahinguis arvestades oli see sõjapäevil võimalust mööda maksimaalselt esindatud.

1624. aastal ajutise vaherahu tingimuses võidetud positsioonide visa säilitamise huvides otsustavate lahingute eel võisid Rootsi sõjajõud Liivimaal (tabel 2)¹³ suuremad olla kui varemalt analoogilistel puhkudel. Neil, sõjategevuse mõõnaperioodidel, kahanes siinne sõjavägi tunduvalt, lähenedes järgneva ajajärgu, Liivimaal rahuaja iseloomulikule suurusele.

---

¹¹ Vt. käesolev töö, lk. 15.

¹² Generalstaben. II, lk. 578-580.

¹³ Vt. käesolev töö, lk. 16.

Tabel 1

Sõjaväe suurus Liivimaa vallutamisel

Väe- liik	1601.a.			sügis 1621.a.			1. juuli 1622.a.			suvi 1625.a.		
	meeste arv			rüg. arv	komp. meeste		rüg. arv	komp. meeste		rüg. arv	komp. meeste	
	talvel	suvel	sügisel		arv	arv		arv	arv		arv	arv
jalavägi	6897	9673	14496	12	98	14700	8	65	9111	12	116	16487
ratsavägi	3991	4526	4991		24	3125		28	3062		27	3619
kokku	10888	14199	19487		122	17825			12173		143	20106

Tabel 2

Sõjaväe suurus

21. juulil 1624. aastal

Asukoht	komp. arv	meeste arv
Riia	43	5313
Valmiera	1	250
Põltsamaa	1	132
Pärnu	1	100
Liivimaa kokku	46	5795
Ingerimaa	9	1251
Liivi- ja Ingeri- maal kokku	55	7046

3. SÕJAVÄE SUURUS RAHUELU TINGIMUSIS

Sõjaväe suuruse dünaamika analüüs Liivimaal näitab, et sõjatandrite kaugus ei tähendanud veel provintsi kõrvalejäämist kõigist Rootsi välispoliitilistest aktsioonidest.

Samal ajal Rootsi sõjaline areng kajastus siingi.

Kõige üldisemat pilti luues Rootsi sõjaväe suurusest kogu vaadeldava ajajärgu jooksul, heidame pilgu koondtabelitele (tabelid 9 ja 10)¹⁴. Kõigepealt näeme, et kuni 1640. aastani on meil võimalik sõjaväe suurust praktiliselt terve kindralkubermangu ulatuses jälgida. Suunates tähelepanu ainult Liivimaa näitajatele, selgub, et nimetatud aasta piiritleb ka siin toimunud muutusi.

Mõned aastad enne sajandi keskpaika märkame sõjaväe suuruse veelkordset tõusu, mis sajandi keskel edasigi kasvab ja 1653. aastal järsu hüppega vaadeldavat ajajärku järgnevast lahutab. Määratlenud niiviisi põhietapid Rootsi sõjaväe suuruse dünaamikas, võtame neist esimese juba diferentseeritumalt vaatluse alla.

---

¹⁴ Vt. käesolev töö, lk. 36-38.

Erandlikke muutusi 1635. aastal esialgu kõrvale jättes näeme sel etapil kõigis väeliikides 1636. aastani suhteliselt püsivat suurust. Väeliikidest suurim oli jalavägi (tabel 3)¹⁵, millest koosnesid ka Ingerimaa garnisonid (tabel 4)¹⁶. Ratsavägi neis ei asunud. Ratsaväe (tabel 5)¹⁷ suurus sel perioodil oli üldse tagasihoidlik, mis on rahuajal üsna mõisteta. Ratsaväe kahanenud näitaja 1634. aastal kandis ajutist iseloomu. Suurtükiväest rääkides võib nimetada kubermangu suurimaiks ja teineteisega peaaegu võrdseiks sel ajal Riia ja Narva kindlust (tabel 7)¹⁸, Teiseks tähtsamaks kindluseks oli Tartu, millele järgnesid teineteisega suuruselt konkureerivad Ivangorod ja Käkisalml. Suurtükiväe üldsuurus Liivi- ja Ingerimaal oli napilt viimase kasuks.

Eraldi tuleb võtta vaatluse alla 1635. aasta, mil tähtis sündmus Rootsi välispoliitilises elus puudutas otseselt Liivimaad ja kajastus selgelt sõjaväes.

Rootsi ja Poola suhteid nende vahel rahulepingu pikendamise eel on hinnatud erinevalt. Äsjaseid Smolenski sõja raskusi Poolale alla kriipsutades ja Rootsi huviseid kolme- kümneaastases sõjas näidates ei pea E. Razin¹⁹ nende maade

¹⁵ Vt. käesolev töö, lk. 26-29.

¹⁶ Samas, lk. 30.

¹⁷ Samas, lk. 31-32.

¹⁸ Samas, lk. 34.

¹⁹ E. Razin, lk. 405-406.

vahel sõjalise konflikti taaspuhkemist üldse võimalikuks. Teisel seisukohal on N. Naaber²⁰, kes loogiliselt mõttekäiku juhtides väidab järgmist. Kuna Poola valmistus juba 1634. aastal sõjaks Rootsi vastu, siis tuli viimasel koondada suured väeüksused Liivi- ja Preisimaale. Ülalnäidatud küsimuses annavad selgust 1634. ja 1635. aasta allikad.²¹ Espool märkisime juba, et 1634. aastal veel mingeid väekoondisi Liivimaale juurde ei toodud. Veendume selles veelkord, kui võrdleme tabelites 1634. aasta näitusid 1635. aasta andmetega (tabel 9, 11)²². Samal ajal on ilmne, et Rootsi sõjapuhkemise ohtu Altmarki vaherahu lõppemisel tõsiselt arvestas: juba 1635. aasta märtsis täienesid siinsed väeüksused mõnesaja mehe võrra, aasta keskelt alates kasvas see aga uute väeosade arvel juba tuhandetes (tabel 11)²³. Vägede koondamine toimus iseenesest kiiresti - põhiliselt kolme kuu jooksul: juulis, augustis ja septembris. Vägede üldarv kulmineerus viimasel, vaherahu lõpukuul, kusjuures ratsaväe (tabel 11) osatähtsus tõusis siin otsustavalt. Suurtükivägi kasvas enam kui kolm korda (tabel 7)²⁴. Suurtükiväelaste arvu suu-

²⁰ N. Naaber, Vene-Rootsi suhted 1617.-1634.a. Ajalooalaseid töid. Tartu 1962, lk. 102.

²¹ ENSV RAKA, f. 278, nim. 1, sü. XXI-2, XXII-4.

²² Vt. käesolev töö, lk. 36-37, 39.

²³ Samas, lk. 36-37, 39.

²⁴ Samas. lk. 34.

rendas Liivimaal eeskätt Jon Pedersoni vägi (viibis siin juulist kuni novembrini). Sõjameeste üldarv küündis septembris üle kümne tuhande, ulatudes sõjaaegsele tasemele. Kui lisada sellele, et Stumsdorfis loobus Rootsi rahu säilitamise huvides Preisimaa linnadest, siis ei teki Poola sõjaähvarduse reaalsuses enam mingit kahtlust.

1635. aastal on Liivimaal veel tähelepanav aadliratsaväe lanfate befäl loomine. Ratsaväelasi endid kohtame küll selles alles 1644. aastal ja sedagi vaid Otto von Mengdeni väes.

Veel rutem kui vägede koondamine toimus nende lahkumine peale rahu kindlustumist Poolaga. 1635. aasta detsembris jäi siia juba vaadeldavale perioodile iseloomulikust vähem sõjamehi (tabel 11)²⁵. Nähtavasti kahanes sõjameeste arv veelgi järgmisel, 1636. aastal. Andmete ilmse puudulikkuse tõttu ei saa me seda aga täpsemalt määratleda (tabel 21-38)²⁶. Samal aastal sõjameeste arv siiski stabiliseerus.

Kahe järgneva, 1637. ja 1638. aasta näitajad on kõige väiksemad terve käsitletava aja jooksul (tabel 9)²⁷. Nähtavasti tingis seda jõudude forsseerimine kolmekümneaastases sõjas. Püsivamat tendentsi tuleb täheldada ratsaväe osatähtsuse

²⁵ Vt. käesolev töö, lk. 39.

²⁶ Samas, lk. 78-103.

²⁷ Samas, lk. 36-37.

se suurenemisel Liivimaal.

Suurtükiväes (tabel 7)²⁸ toimub neil aastatel jõudude ümberpaiknemine Liivimaale, eeskätt Narva ja Ivangorodi kaanemise arvel. Viimane asjaolu on selätatav Ingerimaa strateerilise tähtsuse ajutise langusega, kuna Venemaa suunas sel ajal oma jõupingutused Türgi-Krimmi kallaletungide vastu, kindlustades ja tugevdades vastavalt oma positsioone lõunas. Liivimaal kasvas eeskätt suurtükivägi Riias. Püsivalt näeme nüüd suurtükiväe asupaigana ^mÜlemkantsi, esmakordselt Kobroni.

1640. aasta on oluliseks pöördepunktiks, mil toimunud nihked saavad iseloomulikuks järgmisele etapile sõjaväe arengus. Sel aastal kasvas meeste arv eeskätt jala- ja ratsaväes. Nende üldsumma jäi maist alates püsima põhiliselt 4,5-5 tuhande mehe ümber. Paari mõnääastat välja jättes kehtib see terve vaadeldava ajajärgu lõpuni. Kasvavad ka Ingerimaa garnisonid (tabel 4)²⁹, mille arvepidamine nüüdsest Liivimaa allikaist eraldub. Suurtükiväes (tabel 7)³⁰ esialgu veel märgatavaid muutusi ei toimu, küll aga järgnevatel aastatel. Ratsaväe (tabel 5)³¹ suhteliselt suur osatähtsus ei jää aga kauaks

²⁸ Vt. käesolev töö, lk. 34.

²⁹ Samas, lk. 30.

³⁰ Samas, lk. 34.

³¹ Samas, lk. 31-32.

püsima. Viimane omandas alles 1643. aastal vähenenud, kuid põhiliselt muutumatu suuruse.

Vaadeldaval ajajärgul kerkib esile 1645. aasta, mil vägede liikumine siin Taani-Rootsi sõja lõpul näitab selgelt Rootsi kavatsusi Saaremaad hõivata. Saaremaa hõivamise päevakorda kerkimisel asuti seda ette valmistama ja Liivimaale sõjalist täiendust saatma. Juba 1644. aasta augustis saabus siia Ebert Jonstoni suur rügement. Jalavägi täienes järgmise aasta juunis veel teise niisama suure kindralmajor Erik Stenbecki rügemendiga. Eeskätt pandi aga nüüd rõhk ratsaväe suurendamisele. 1644. aasta lõpul saabus siia sadakond meest Frants Knori eskadronist, mis järgmisel aastal siin märgatavalt kasvas. 1645. aasta algul vahetati Anton Jörgeni vana ja vägev rügement Liivimaal välja niisama suure Georg Knori eskadroni vastu. Aasta kestel kasvas veel Wolmar Jost Bedenbocki ratsaväe kompanii. 1645. aasta teisel poolel hakkas ratsavägi siit lahkuma. Esmalt, juulis, läks ära Frants Knori eskadron. Augustis saadeti välja Georg Knori üle tuhande mehe suurune eskadron, novembris eemaldus Wolmar Jost Bedenbocki ratsaväekompanii ja detsembris eelmisel kuul siin veel figureerinud viimased sada viis meest Frants Knori eskadronist. Vägede kahanemine jätkus veel järgmisel, 1646. aastal (tabel 10)³².

³² Vt. käesolev töö, lk. 38.

Juba sama aasta augustist alates stabiliseerub jala- ja ratsaväe koondnäitaja ca 4,5 tuhande ümber, mis püsib järgmise aasta augustini. 1647. aasta septembrist alates hakkab see viiele tuhandele liginema, ~~aga~~ sajandi keskpaigast alates seda juba järjekindlalt ületab. Viimane, 1653. aasta lahutab käsitletud perioodi uuest, juba märksa kõrgema näitaja poolest.

Kvantitatiivsed nihked suurtükiväes, nagu me eespool vihjasime, ilmnesid selles väheliikuvas ja tagasihoidliku suurusega väeliigis Liivimaal mõnevõrra aeglasemalt kui jala- ja ratsaväes. Võib siiski öelda, et neljakümnendate aastate ^{alul} hakkas see väeliik tasapisi uut ilmet omandama. Taani-Rootsi sõja lõpuperioodil alanud viimase kindlustamistendents Liivimaal on siin veelgi nähtavam. Saaremaa vahetus läheduses asuvas Pärnu kindluses kasvas suurtükiväe meeskond juba 1644. aastal. Järsult suurenes Liivimaal suurtükivägi 1645. aastal (Riia, Nümünde, Pärnu jt. kindlustes). Riia kindlus kasvas tunduvalt veel järgmisel aastal. Suurtükiväe kasv Liivimaal jätkus edaspidigi. 1648. aastal luuakse suurtükivägi Salaspilsis, mis kiiresti kasvades näitab viimast peagi keskmise suurusega kindlusena. Suurtükiväe suurus kulmineerub Liivimaal 1650.-1651. aastaks, mil pearõhk juhtiva kaadri tugevdamisele asetatakse.³³ Kui kahel järgneval, 1652. ja 1653. aastal on suurtükiväe üld-

³³ Vt. käesolev töö, lk. 50.

suurus 1651. aastaga võrreldes pisut väiksem, siis üldine-
tatud kvalitatiivsed nihked suurtükiväe koosseisus jäävad
püsima.

Aastasisese dünaamika vastu huvi tundes vaatleme tabe-
lit 12³⁴ ja selle põhjal tehtud skeemi³⁵. Neist näeme, et
valdavalt piiritlee vägede liikumisaega mai ja september.³⁶

Tõsi küll, 1635. aastal määras^{id} vägede liikumisaega Alt-
marki vaherahu lõpukuud. Põrdeline 1640. aasta näitas
juba püsivat tõusutendentsi maist septembrini, kusjuures eri-
ti viimane neist määraski käsitletava näitaja uue seisuga. 1644.
aasta ajutise kõrgseisu põhjustab vägede vahetus augustis,
mil Ebert Jonstoni rügement vahetab välja järgiselt kuul Lii-
vimaalt lahkunud Hugo Hamiltoni rügemendi. Detsembris ja
järgise aasta algul toimunud tõus on siiski tagasihoidlikum.
Järgise aasta kõrgseisuks on juuni- ja juulikuu. Saaremaa hõi-
vamisega seotult näeme nüüd aastast langust, mille järel uus
tõus toimub 1646. aasta augustis. 1647. aasta tõusud on mais
ja septembris. Järgise aasta kõrgkuudeks on juuni, juuli, au-
gust. 1649. aasta vähemärgatav, kuid pidev langus... lõpeb
erakordse tõusuga detsembris, mil ühe väeosa saabumisel, tei-
ne veel lahkuda ei olnud jõudnud. Viimase näidatud aasta graa-
fik on selnevaga analoogiline stabiilsuse mõttes.

³⁴ vt. käesolev töö, lk. 40.

³⁵ Saaras, lk. 40a

³⁶ Käesoleval juhul peetakse silmas kõige järsemaid ja
iseloomulikuid aastasiseseid muutusi sõjaväe suuruses.

Suurte vägede puhul tekib ka küsimus haigete hulga kohta.

Haigete kohta on arvepidamine lünklik, kuna usaldusväärseim näitaja - palgaraha, maksti võrdselt teistega ka haigetele. Sellepärast ei ole täit järjekindlust nende märkimisel ka nimistutes. Võib siiski öelda, et lausa erakordseid aastaid, mil haigus oleks möllanud ulatuslikumalt, ei ole vaadeldaval perioodil olnud. Küll aga näitas 1643. aastal ühe väeosas - Thomas Kineⁿⁿmondi eskadronis kaua kõrgenenud näitaja haigete kohta. Nii oli selles väeosas veebruaris ja märtsis haigete arv veel normis - vastavalt 15 ja 22 haiget. Aprillis kasvas see juba 97-le. Haigete arv kulmineerus juulis, mil 533 mehe kohta oli 176 haiget. Veel detsembris oli haigete arv 104. Käsitletaval ajal kõigub haigete arv meie arvestustel ca 2 % - 8 %.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et vägede dünaamika sõltus mitmeti Rootsi välispoliitikast ja aastaegadest. Suurtükiväe dünaamika näitas eeskätt selle väeliigi kujunemisjärku neljakümnendatel aastatel, mis vaadeldava ajajärgu lõpül, sajandi keskel uue ilme omandanud, stabiliseerus. Rahuajale vastavalt vägede suuruses ratsaväe osatähtsus tõusis vaid episoodiliselt.

Jalaväe suurus Liivimaal *juulis*

Väeosa	1633.a. ¹		1634.a.		1635.a.		1636.a.		1637.a.	
	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv
Jakob Scotti rügement	7	903	7	860	8	1166	8	1102	8	1039
Andres Koskeli rüg.				[873]						
Anton Jörgeni rügement	8	1119	8	1095	8	1203	8	1014	8	998
Reinhold Wrangeli rügem.	6	581	6	707	7	737				
Hans Wrangeli rügement	8	958	7	892 [900]						
Berent Nieman'i kompanii			1	128						
Pavel Wulfi rügement					8	915				
Henrik Burti rügement					3	344				
Patrik Kinnemondi rügem.					8	797	8	821		
Hans Kyle rügement					8	765	4	393		
Kristian Lüdtke komp.-rüg.									1	145
Mathias Färbusti rügement										
Hugo Hammiltoni rügement										
Henrik Sassi rügement										
Kokku	29	3561	29	3682 [3703]	50	5927	28	3330	17	2182

¹ 1633.a. aastal antakse juulisi seis.

Jalaväe suurus Liivimaal *juulis*

Väeosa	1638.a.		1640.a.		1642.a.		1643.a.	
	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv
{ Jakob Scotti rügement	8	974	8	1210	8	1106	3	441
{ Andres Koskeli		[983]						
Anton Jörgen rügement	8	813	8	1132	8	1015	8	1150
Reinhold Wrangel rügement								
Hans Wrangel rügement								
Berent Nieman kompanii								
Pavel Wulfi rügement								
Henrik Burti rügement								
Patrik Kinnemondi rügement								
Hans Kyle rügement								
Kristian Lüdtke komp.-rügem.	1	126						
Mathias Färbusti rügement			10	1166				
Hugo Hammilton rügement					8	1297	8	1147
Henrik Sass rügement							9	1227
Kokku	17	1913 [1922]	27	3508	24	3358	28	3965

Jalaväe suurus Liivimaal *juulis*

Väeosa	1644.a.		1645.a.		1646.a.		1647.a.		1648.a.	
	komp.	meeste	komp.	meeste	komp.	meeste	komp.	meeste	komp.	meeste
	arv	arv	arv	arv	arv	arv	arv	arv	arv	arv
Andres Koskeli rügement	5	831	5	944	5	775	5	715	5	687
Anton Jörgeni rügement	8	1161								
Hugo Hammiltoni rügement	8	1334								
Henrik Sassi rügement	8	1124	8	1137	8	998	8	1118	8	1186
{ Erik Stenbocki Frans Jonstoni rügement			8	1084	8	991	8	943	8	1083
{ Ebert Jonstoni Jochim Schmidt rügement			8	921	8	792	8	890	8	1206
Kuninglik ihukaitse rügement (Jakob De la Gardie)										
Herman von Capel rügement										
Axel Stålarml rügement										
Kokku	29	4450	29	4086	29	3556	29	3666	29	4162

Jalaväe suurus Liivimaal *juulis*

Väeosa	1649.a.		1650.a.		1651.a.		1652.a.		1653.a.	
	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv
Andres Koskeli rügement	5	685	5	668	5	703	5	652	5	781
Anton Jörgeni rügement										
Hugo Hammiltoni rügement										
Henrik Sassi rügement	8	1153	8	1063	8	1072	8	1067	8	991
{ Erik Stenbocki Frans Jonstoni rügement	8	1003	8	901	8	831	9	1093	9	941
{ Ebert Jonstoni Jochim Schmidt) rügement	8	1127		85						
Kuninglik ihukaitse rügem. (Jakob De la Gardie)			9	1423	9	1398	9	1414	9	1466
Herman von Capeli rügement									8	804
Axel Stålarml rügement									3	392
Kokku	29	3968	30	4140	30	4004	31	4226	42	5375

Ingerimaa (ühes Käkisalmiga) garnisonid *juulis*

Garnison	m e e s t e a r v									
	komp. arv	1633.a. ¹	komp. arv	1635.a.	komp. arv	1636.a.	komp. arv	1638.a.	komp. arv	1640.a.
Narva	[3]	[300]	[3]	[300]	6	562	4	498	6	781
Ivangorod	[1]	[150]			2	221	2	196	2	271
Jam	1	111	1	[97]	1	77	1	71		15
Koporje	1	124		30		32		32		13
Noteborg	1	160	1	143	1	137	1	128	1	125
Kokku	3	395	1	173	10	1029	8	925	9	1205
	[7]	[845]	[4]	[473]						
Käkisalmi	1	174	1	153	1	145				
Kokku	4	569	2	326	11	1174	8	925	9	1205
	[8]	[1019]	[5]	[723]						

¹ 1633.a. antakse juuni seis.

Tabel 5

Ratsaväe suurus Liivimaal *juulis*

Väeosa	1633.a. ¹		1634.a.		1635.a.		1636.a.		1637.a.		1638.a.		1640.a.		1642.a.		1643.a.	
	komp.meeste arv	arv	komp.meeste arv	arv	komp.meeste arv	arv	komp.meestekomp.meestekomp.meeste arv	arv	komp.meestekomp.meestekomp.meeste arv	arv	komp.meeste arv	arv	komp.meeste arv	arv	komp.meeste arv	arv	komp.meeste arv	arv
Jost Taube eskadron Fabian Wrangeli	4	350	2	291	4	451	4	483	4	490	3	377	5	610	5	659	1	139
Johan Patkul eskadron Tomas Kinnemond									4	409	4	387	4	535	4	533	4	569
Ditrich Capeli traguni kompanii	1	124	1	149														
Johan Lillienhöki traguni rügement					5	774	2	245	2	291	2	311						
Otto Wälling													1	146				
Otto Yokel ratsaväe rügement	4	399			1	107							2	229				
Ditrich Wällfordh ratsaväe kompanii			1	57														
Färsteg Stäl ratsaväe kompanii																		
Bengt Oxenstierna ratsaväe kompanii					1	72												
Jonas Klingebiell ratsaväe kompanii															1	138	1	46
Kokku:	9	873	4	497	11	1522	6	728	10	1190	9	1075	12	1520	10	1330	6	754

¹ 1633.aastal antakse juuni seis.

Ratsaväe suurus Liivimaal *juulis*

Väeosa	1644.a.		1645.a.		1646.a.		1647.a.		1648.a.		1649.a.		1650.a.		1651.a.		1652.a.		1653.a.	
	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv	komp. arv	meeste arv
las Kinnemondi eskadron	4	531	4	498	4	462	6	789	6	847	6	794	7	877	6	688	6	740	4	405
org Knori eskadron			8	1150																
ob Wingarteni traguni- panii													1	110	1	131	1	153	1	158
o Yxeli ratsaväerügement	1	121																		
mar Jost Bedenbacki savaekompanii			1	86 /171/																
man Wrangeli ratsaväe- panii									1	119										
kokku	5	652	13	1734 /1819/	4	462	6	789	7	966	6	794	8	987	7	819	7	893	5	563

Aadliratsaväe suurus

	m e e s t e a r v										
	1635.a.	1636.s.	1638.a.	1639.a.	1940.a.	1642.a.	1644.a.	1645.a.	1646.a.	1647.a.	
Otto von Mengden	6		5	5	7	8	45	45	46	47	
Berent Taube	9										
Ingerimaa	7	2		3	7						
Fabian Plater		5	5	5	5	6	9	9	9	9	
Ernst von Mengden							9	9	9	9	
-----											
	m e e s t e a r v										
	1648.a.	1649.a.	1650.a.	1651.a.	1652.a.	1653.a.					
Otto von Mengden	47	46	46	48	47	48					
Berent Taube											
Ingerimaa											
Fabian Plater	9	9	9	10	9	9					
Ernst von Mengden	9	9	9	11	9	9					

Tabel 7

Suurtükiväe suurus Liivi- ja Ingerimaal
aastatel 1633 - 1640 *juulis*

Maa	kindlus komandör	m e e s t e a r v					
		1633.a.	1635.a.	1636.a.	1638.a.	1639.a.	1640.a.
	Riia	37	46	40	60		53
	Daugavgriva	8	24	15	10	9	7
	Dünemünde						2
	Kokenes						8
	Ülemkants				3	2	8
Liivi- maa	Tartu	19	18	18	12	13	13
	Pärnu	6	6	6	5	5	6
	Kokku	76	88	79	95		97
			[94]				
	Jon Pederson		156				
	Kokku ühes Jon Pedersoni väega		244				[250]
	Narva	44	37	40	26	26	24
Ingeri- maa	Ivangorod	16	17	16	10	10	10
	Jam	6	6	7	5	6	3
	Koporje	5	7	7	4	4	4
	Nöteborg	11	11	14	14	14	13
	Kokku	82	78	84	59	60	54
Liivi- ja Inge- rimaa	Kokku	158	166	163	174		152
			[172]				
	Käkisalmi	11	15	17			
Liivi- maa	Kokku	169	181	180			
			[187]				
Liivi- kindral kuber- mang	Kokku ühes Jon Pedersoni väega		337				[343]

Ülestekants - tlk.: ülemkants - nähtavasti Riiaist põhjapool (interal) asuv kants.

Kindlus	m e e s t e a r v										
	1642.a.	1644.a.	1645.a.	1646.a.	1647.a.	1648.a.	1649.a.	1650.a.	1651.a.	1652.a.	1653.a.
Riia		65	73	98	108	113	111	116	115	105	100
Daugavgriva		10	19	15	14	14	12	18	14	12	22
Dünemünde		1		2	2	2	1				
Koknes	12	8	9	10	10	11	9	12	14	13	14
Kobron	2	2	3		3	3	5	3	4	4	4
Salaspils						2	10	11	11	10	11
Ülemkants	4	4	5	6	7	7	6	7	8	8	8
Tartu		16	17	17	17	17	17	18	20	20	21
Pärnu	5	9	11	11	11	11	12	12	14	13	10
Kokku		115	137	159	172	180	183	197	200	185	190

35

Rootsi sõjaväe suurus Liivi- ja Ingerimaal
1633 - 1640.a. juulis

Asukoht	Väeliik	1633.a.			1634.a.			1635.a.			1636.a.		
		rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv
Liivi- maa	jalavägi	4	29	3561	4	29	3682	7	50	5927	4	28	3330
	ratsavägi	2	9	873	1	4	[3703] 497	3	19	1522	2	6	728
	suurtükivägi			76						244			79
										250			
	Kokku	6	38	4510	5	33	4179	10	69	7693	6	34	4137
							[4200]			7699			
Ingeri- maa (ühes Käki- salmiga)	garnisonivägi	1	4	569				1	2	326	1	11	1174
			[8]	[1019]					[3]	[723]			
	suurtükivägi			93						93			101
	Kokku	1	4	662				1	2	419	1	11	1275
			[8]	[1112]					[3]	[816]			
Liivi- ja Ingerimaa kokku		7	42	5172				11	71	8112	7	45	5412
			[46]	[5622]					[174]	[8515]			

Rootsi sõjaväe suurus Liivi- ja Ingerimaal 1633 - 1640.a. juulis

Asukoht	Väeliik	1637.a.			1638.a.			1640.a.		
		rüg.komp. arv	meeste arv	meeste arv	rüg.komp. arv	meeste arv	meeste arv	rüg.komp. arv	meeste arv	meeste arv
Liivi- maa	jalavägi	2	17	2182	2	17	1913 [1922]	3	26	3508
	ratsavägi	3	10	1190	3	9	1075	3	12	1520
	suurtükivägi						95			97
	Kokku	5	27	3372	5	26	3083 [3092]	6	38	5125
Ingerimaa (ühes Käki- salmiga)	garnisonivägi				1	8	925	1	9	1205
	suurtükivägi						59			54
	Kokku				1	8	984	1	9	1259
Liivi-ja Ingerimaa kokku					6	34	4067 [4076]	7	47	6384

Rõotsi sõjaväe suurus Liivimaa 1642 - 1953.a. juulis

	1642.a.			1643.a.			1644.a.			1645.a.			1646.a.			1647.a.		
	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv
Väeliik																		
jalavägi	3	24	3358	4	28	3965	4	29	4450	4	29	4086	4	29	3556	4	29	3666
ratsavägi	2	10	1330	2	6	754	2	5	652	2	13	1734	1	4	462	1	6	789
suurtükivägi									115			[1819] 137			159			172
Kokku	5	34	4688	6	34	4719	6	34	5217	6	42	5957	5	33	4177	5	35	4627
												[6072]						
	1648.a.			1649.a.			1650.a.			1651.a.			1652.a.			1653.a.		
	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv	rüg. arv	komp. arv	meeste arv
jalavägi	4	29	4162	4	29	3968	4	30	4140	4	30	4004	4	31	4226	6	42	5375
ratsavägi	1	7	966	1	6	794	1	8	987	1	7	819	1	7	893	1	5	563
suurtükivägi			180			183			197			200			185			190
Kokku	5	36	5308	5	35	4945	5	38	5324	5	37	5023	5	38	5304	7	47	6128

Jala-ja ratsaväe suurus Liivimaa
kindralkubermangus 1635. aastal

Tabel 11

Lukoht	Väeosa (garnison)	meeste arv					
		jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni
	Jakob Scotti rüg.	1194	1173	1168	1116	1157	1140
	Anton Jörgeni "	1181	1146	1177	1131	1172	1163
	Reinhold Wran- geli rügem.	455	451	758	769	763	743
	Pavel Wulfi rüg.	936	949	926	927	917	929
	Hans Kyli rügem.						
	Patrik Kinnemondi r.						
	Henning Grassi rüg.						
	Henrik Burti rügem.						
	Jalavägi kokku	3766	3719	4029	3943	4009	3975
	Jost Taube eskadr.						
	Fabian Wrangeli	291	290	290	378	463	460
	Johan Lilliehöök tragini rügem.	287	295	400	310	150	355
	Otto Yxeli ratsav. rügem.	69	76	92	92	92	88
	Bengt Oxenstierna ratsav.komp.						72
	Torsten Stali rat- saväe komp.						
	Willem Labari rat- saväe komp.						
	ratsaväge kokku	647	661	782	780	705	975
	jala-ja ratsav. kokku	4413	4380	4811	4723	4714	4950
Käkisalmiga	Narva	663	668	[600]	[600]	[600]	[600]
	Koporje	31	31	31	31	30	30
	Jamo	[97]	97	[97]	98	97	97
	Nöteborg	154	148	150	150	149	147
	Käkisalmi	147	163	159	161	161	163
	Jalavägi kokku	995	1107	340	440	437	437
		[1092]	[1037]	[1040]	[1037]	[1037]	
	Liivimaa kindralkubermangus vägesid kokku	5408	5487	5151	5163	5151	5387
		[5503]	[5848]	[5763]	[5751]	[5987]	

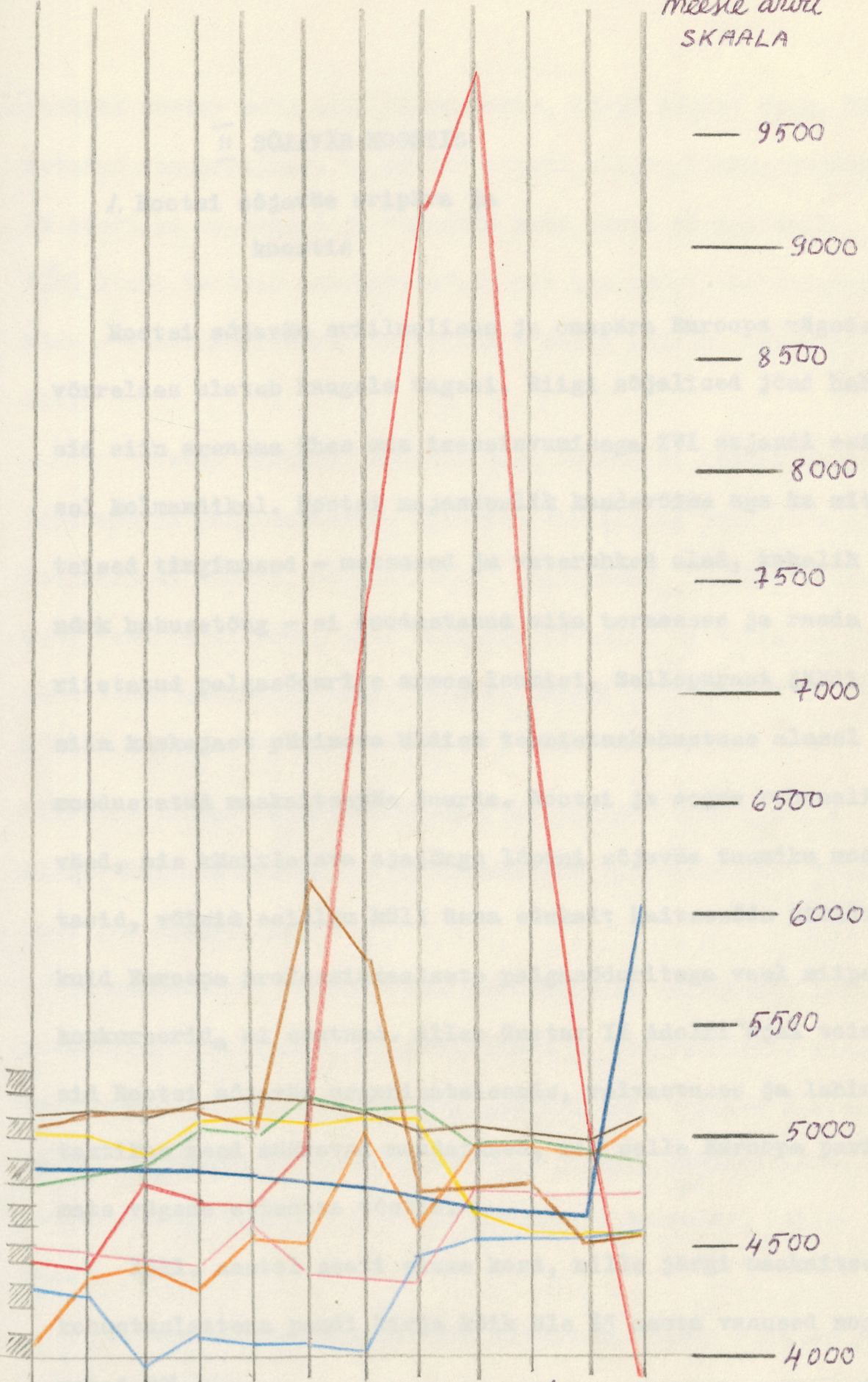
meeste arv						
juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.	
1166	1170	1161	1101	1132	887	
1203	1205	1147	1115	981	991	
737	903	872	848	294	44	
915	1019	832	981	724	136	
765	774	666	677	653	542	
797	927	918	855	824	815	
	142	143	143			
344	446	600	492			
5927	6586	6339	6212	4608	3415	
451	499	591	570	468	479	
774	670	919				
107	801	882				
72	122	124	124			
118	545	960	96			
			20			
1522	2637	3476	810	468	479	
7449	9223	9815	7022	5076	3894	
[300]	[300]	[300]	[300]	[300]	[308]	
30	[30]	[30]	[30]	[30]	28	
97	[97]	[97]	[97]	[97]	[97]	
143	143	119	119	119	119	
153	151	145	143	143	142	
326	294	264	262	262	478	
[723]	[721]	[691]	[689]	[689]	[694]	
7775	9517	10079	7284	5338	4372	
[8172]	[9944]	[10506]	[7711]	[5765]	[4588]	

Jala- ja ratsaväe suurus Liivimaal kuude lõikes

aasta	m e e s t e a r v											
	jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
1635	4413	4380	4811	4723	4714	4950	7449	9223	9815	7022	5076	3894
1640	4051	4363	4398	4293	4540	4518	5028	4610	4942	4959	4911	5059
1644	5030	5020	4940	5115	5122	5086	5102	5973	4686	4581	4588	4842
1645	5063	5116	5126	5133	5070	6201	5820	4733	4742	4760	4520	4442
							[5905]		[4763]			
1646	4304	4255	3972	4118	4055	4046	4018	4467	4536	4548	4552	4543
1647	4519	4500	4449	4439	4636	4474	4455	4440	4813	4799	4799	4721
1648	4804	4838	4874	5069	5025	5400	5128	5163	4938	4941	4927	4887
1649	4882	4872	4845	4843	4818	4789	4762	4711	4688	4679	4640	6045
1650	5116	5145	5122	5172	5194	5172	5127	5050	5087	5018	4999	5078

Tabel 12 skeem

meeste arvu
SKAALA

jaan. veeb. märts apr. mai juun. juul. aug. sept. okt. nov. det.

Tingmäärgid:

- 1635.a.
- 1645.a.
- 1648.a.
- 1640.a.
- 1646.a.
- 1649.a.
- 1644.a.
- 1647.a.
- 1650.a.

II SÕJAVÄE KOOSTIS

1. Rootsi sõjaväe eripära ja koostis

Rootsi sõjaväe eriilmelisus ja omapära Euroopa vägedega võrreldes ulatub kaugemale tagasi. Riigi sõjalised jõud hakkasid siin arenema ühes maa iseseisvumisega XVI sajandi esimesel kolmandikul. Rootsi majanduslik kandevõime aga ka mitmed teised tingimused - metsased ja veterohked alad, kohalik nõrk hobusetõug - ei soodustanud siin terasesse ja rauda riidetatud palgasõdurite armee loomist. Sellepärast jäädigi siin keskajast pärineva üldise teenistuskohustuse alusel moodustatud maakaitsepäe juurde. Rootsi ja soome rahvuslikud väed, mis käsitletava ajajärgu lõpuni sõjaväe tuumiku moodustasid, võisid esialgu küll üsna edukalt kaitsesõda pidada, kuid Euroopa professionaalsete palgasõduritega veel niipea konkureerida ei suutnud. Alles Gustav II Adolffi ajal toimusid Rootsi sõjaväe organisatsioonis, relvastuses ja lahingutaktikas need määravad muudatused, mis selle Euroopa parimate vägede etteotsa tõstis.

1621. aastal seati sisse kord, mille järgi maakaitsekohustuslastena pandi kirja kõik üle 15 aasta vanused noormehed. 55

Sõjaväkke võetav mees pidi olema terve, 18-30 aastat vana. Niimetatud vanusepiirist ei peetud siiski hiljem kinni. Sõjaväkke võeti ka nooremaid ja vanemaid mehi (kuni 45 aastani).
 Alul loodi Rootsis maarügemendid, mis aga peagi väliõrügemen-
 did - võitlusüksuseks sobivaina - selle täiesti välja tõrju-
 sid.

Rootsi jalavägi koosnes nagu teisteski maades musketäridest ja piigimeestest. Viimaste osatähtsus tulirelva ajas-
 tul järjest langes. Siiski peeti piigimehi käsitletaval
 ajal veel vajalikuks, kuna valitses arvamus, et ratsaväe rün-
 naku vastu musketärid üksi nõrgaks jäävad¹. Juba Gustav II
 Adolphi ajal on Rootsi jalaväes 2/3 musketäre.

Niiviisi on see ka Liivimaal veel neljakümnendate aastate
 algul. Sajandi keskel aga on siinsetest jalaväelastest juba
 ligi 3/4 musketärid.

Musketäride võitlusvõime kasvas¹seoses relvatehniliste
 uuendustega. Tuliluku, ühtluskaliibri ja paukpadrunite kasu-
 tuselevõtmisel suurenes musketi laskekiirus. Vähenes musketi
 raskus, mistõttu ei tarvitsenud enam tülikat rihtimisharki
 kaasas kanda. Otsustav tähtsus oli rivi pikenemisel lahin-
 gus.

Ratsaväe reformimisel tuli arvestada rootsi väikest ja

¹ E. Pajuri, 389.

nõrka hobust. Kaitsevarustisest jäeti ratsanikele ainult selja- ja rinnasoomus. Raske raudkiiver asendati kerge teras-
kübara, veel sagedamini viltmütsiga, mille ristamisi asetatud
kaks kitsast terasriba andsid kaitset vaenlase mõõgahoopide
vastu. Ratsaväe kerge liikuvuse ja löögivaleduse arendamisel
oli rootslastele eeskujuks neile kaua võitmatuks jäänud Poola
ratsavägi. Sellelt õpiti ratsavõitlustes pearõhu asetamist
külmrelvale. Mõõgaga raiumisel oli võitlushoog ägedam ja sur-
ve lakkamatu. Ratsaüksuste vahele paigutas Gustav II Adolf
lahingus musketäride rühmad. Viimaste efektiivse tule toetusel
oli Rootsi ratsavägi võimeline tagajärjekaks võitluseks vaenlase
suuremategi ratsajõudude vastu.

Suurtükiväe arengule põhjapaneva tähtsusega oli mitmesu-
guste tehniliste uuenduste, eeskätt kergete, nn. rügemendikahu-
rite kasutuselevõtmine. Suurtükiväe osatähtsuse suurenemine
lahinguis ilmnas eeskätt kolmekümneaastases sõjas ja viis sel-
le teistest iseseisva väeliigina eraldumisele.

Kõik väeliigid omandasid Gustav II Adolphi ajal suure
liikuvuse ja manöövrivõime ning nende omavaheline koostöö vii-
di uute sõdimisviisidega vastavusse. Sel ajal pandi Rootsi sõja-
väes alus liinitaktikale, mis täiendatuna levis hiljem üle
Euroopa.

2. JALA- JA RATSAVÄE KOOSTIS

Rootsi sõjajõudude õigemaks hindamiseks ja väeliikidest ülevaatliku pildi saamiseks on tarvilik tunda selleaegse sõjaväe koostist. Nimetatud aspektist on Rootsi sõjaväge seni vähe ja lünklikult valgustatud. Käesolevas töös kasutatud allikad võimaldavad selles küsimuses olulist täiendust tuua.

Jalavägi oli Liivimaal rahuaja tingimustes esindatud põhiliselt nelja rügemendiga. Rügemendis oli reeglina kaheksa, hiljem kuni üheksa kompaniid. Rügementi ja sellesse kuulunud kompaniisid tähistatakse allikais neid juhtinud ohvitseride ees- ja perekonnanimedega. Komandeeriva koosseisu suurus põhiliselt vaadeldava aja jooksul ei muutunud.

Liivimaal seisis rügemendi eesotsas tavaliselt kolonel, harvematel puhkudel isegi kindralmajor. Esimene oli tema "isiklik kompanii", teist juhtis kolonelleitnant. Järgnesid aastemeskaalale vastavalt majori ja kortermeistri kompaniid. Ülejäänud kompaniide eesotsas oli kapteni aukraadis mees. Vanemohvitseride kompaniisid nimetati vahel ka nende aastmete vastavalt: koloneli, kolonelleitnandi, majori või kortermeistri kompaniiks. Igas kompaniis oli kapten, leitnant ja lipnik -

kolm nooremohvitseri. Vanemohvitseri puhul oli ta ise kompanii

² ENSV RAKA, f. 278, nim. 1, sü. XXI-2 - XXI-14; XII-1 - XII-8, XII-10 - XII-22.

"kapteniks".

Allohvitserid jagunesid kaheks - vanem- ja nooremallohvitserideks. Varasemaga võrreldes oli nüüd kirjutaja osatähtsus langenud. Nii oli Gustav II Adolphi päevil kompaniis kolm vanemallohvitseri, kelle hulka ka sõjaväe kirjutaja loeti³, praegu aga ainult kaks: veltveebel ja seersant. Ühes nelja nooremallohvitseriga: juht, majutaja, relvur, kirjutaja, nimetati kõiki üheksat ülalnimetatut üheskoos "kompanii ohvitseridega" - kompanibefäl.

Sõdurikoosseisu eesotsas oli igas kompaniis ettenähtud kuus kapralit, keda nimistutes näidati nagu nn. roodumeistreidki - rotmästare (rühmaülem) 4-5 mehe eesotsas. Kummagi vahel tuleb aga näha olulist vahet, kuna roodumeistreid oli vastavalt kompanii suurusele, kapralite arv aga muutu-
matu.

Ühes kapralitega käsitati kolme kompanii orkestrimeest (üks flöödipuhuja ja kaks trummilööjat), kelle pillimäng võitlusväljal ühtlasi lahingukäskede edasi andis, mõiste all gemena befäl. Neid aukraadilt ja ametilt kõrgemaid sõdureid nimetagem siinkohal "vanemaiks". Kõigi ülalloeletatud kaheksateistkümmend ohvitseri, allohvitseri ja vanemate ühiseks nimetajaks on al-

³ Vrdl. Generalsteben. I, lk. 111.

likais "ohvitseride komplekt" - oficerare komplett.

Peale sõdurite tunti selleaegseis vägedes veel tagavara-sõdureid - passevolauter. Liivimaal esineb see sõdurite kategooria esialgu katkendlikult, hiljem juba järjekindlamalt ja nende arv kõigub 9-18 vahel kompaniis. Ohvitseride käsutuses oli igas kompaniis veel neli sõjasulast.

Rügemendi juurde kuulus staap. Selle koosseisu arvati peale vanemohvitseride veel niisuguseid, kellele tänapäeva mõttes lähenemine võrastama võib panna. Nähtavasti olekski õigem neid "rügemendi ohvitserid^e" sõjaväe ametimeesteks kvalifitseerida. Siia kuulusid staabikirjutaja, preester, kariüllem, habemeajaja-arst ja veel mõned teised (tabel 13)⁴.

Ratsaväeüksustena Liivimaal esinenud rügemendi, üksikkompaniide ja aadliratsaväe analoogiline ohvitserkond erineb ülalkirjeldatust. Kapteni asemel on siin kompanii ülemaks rittmeister, leitnandi aukraadile vastab kornet. Allohvitseridena erinevad siin kapral (jalaväes sõduri kõrgeim aukraad), majutaja ja kirjutaja (jalaväes nooremallohvitser). Nooremallohvitseri siin ei tunta.

Muidugi ei saa ka ratsavägi läbi patriotismi sisendava ja usku kinnitava preestri, distsipliini üle valvava kariülema, hea tervise eest seisva habemeajaja-arsti ja teiste vajalike

⁴ Vt. käesolev töö, lk. 48.

rügemendi ametimeesteta.

Igale ratsanikule on ettenähtud üks hobune, ohvitseridel on neid aga eeskätt aastmest olenevalt rohkem. Nii oli rittmeistril enamasti neli, leitnandil ja kornetil kolm hobust. Ka teistel rügemendiohvitseridel ja allohvitseridel oli vahel rohkem kui üks hobune. Harilikult kuulus komandeerivale koosseisule kakskümmend kaks hobust.

Eskadronide ja tragunikompaniide koostis on analoogiline jalaväe omaga. Hobuseid traguniväes ei jätku alati kõigile.

rügemendi preester	-	regiments präst
preester	-	genera präst
rügemendi kirjutaja	-	regiments skrivare
kohtukirjutaja	-	rättegångsskrivare
kohtuistikine	-	rättegångsadvokat
rügemendi hobuseaja	-	regiments barberare
hobuseaja mees	-	genera barberare
rügemendi kariklan	-	regiments profoss
kariklan	-	profoss
vaivane	-	skryvstare

Rügemendi ohvitserid
(Staabiohvitserid)

Koosseisuline
alljaotus

Auaste või amet

Vanem ohvitse-
rid

kolonel
kolonelleitnant
major
kortermeister

Sõjaväe ame-
timehed

rügemendi preester - regements präst
preester - gemena präst
rügemendi kirjutaja - regements skrivare
kohtukirjutaja - rättegångskrivare
kohtuabiline - rättegångsväbel
rügemendi habemeajaja-
arst - regements barberare
habemeajaja arst - gemena barberare
rügemendi kariülem - regements profoss
kariülem - profoss
timukas - skarprätare

Jala- ja ratsaväe kompaniide komandeeriv
koosseis

Koosseisuline alljaotus	Jalaväe rügemendis Ratsaväe eskadronis Traguni kompaniis	Ratsaväe rügemendis Ratsaväe üksikkompaniis Aadliratsaväes
a u a s t e		
noorem- ohvitserid <u>överbefäl</u>	kapten leitnant lipnik - <u>fänrik</u>	rittmeister leitnant kornet (lipnik)
vanem- allohvitserid <u>underbefäl</u>	veltveebel - fältväbel seersant - sergeant	kapral - korpral majutaja kirjutaja
nooremallohvit- serid <u>ringare</u> <u>(underbefäl)</u>	juht - förare majutaja - <u>furere</u> (<u>furir</u>) relvur - <u>rustmästare</u> kirjutaja - <u>mönsterskrivare</u>	
vanemad <u>gemena</u> <u>befäl</u>	kapral - korpral { flöödipuhuja - <u>pipare</u> trummilööja - <u>trums-</u> <u>lagare</u>	trompetipuhuja - trompetare

3. SUURTÜKIVÄE KOOSTIS

Suurtükiväe ohvitserkoosseis on üldiselt jalaväega analoogiline. Vanemohvitseridest esineb siin veel arsenalijuhataja. Nii vanem- kui nooremohvitserid asusid Riias. Sajandi keskel tõusis ka Tartu suurtükiväe etteotsa ohvitserleitnant.⁵ Teistes Liivimaa kindlustes vaadeldaval ajal suurtükiväe ohvitseri ei olnud (tabel 15)⁶.

Allohvitseridest tuleb esile tõsta sellele väeliigile iseloomulikke nn. suurtükimeistrit. Peale vägeva Riia ja pisikese Kobroni kantsi juhtis suurtükiväge igal pool suurtükimeister, kes oli seal ühtlasi ainukeseks allohvitseriks üldse. Alles sajandi keskpaigaks on siin suurtükivägi sedavõrd paisunud, et komandeerivat koosseisu tuleb hakata suurendama. 1651. aastal täieneb Tartu suurtükiväeosa seersandiga. Daugavgrīva, Koknese ja Ülemkantsi etteotsa seatakse veltveebel. Seni allohvitserita läbiajanud väikesesse Kobroni määratakse seersant.

Rügemendiohvitseride mõistet suurtükiväes ei kasutata.

Ilma sõjaväe ametniketa, nagu kariülem ja habemeajaja-arst

⁵ Allikas näeme Tartu suurtükiväe leitnanti alles 1651. aastal, kuid kahekordse palgaga. Nähtavasti määrati ta kohale juba 1650. aastal - vt. ENSV RAKA, f. 278, nim. 1, sü. XXII-20.

⁶ Vt. käesolev töö, lk. 53-55.

ning väeliigile vajalike spetsialistideta - minöör, pürotehnik, püssirohumeister jne., ei tulda toime siingi (tabel 15)⁷. Antud väeliiki näeme püsivalt linnuste juures kindlustes. Käsitletava aja varasemal perioodil ei olnud suurtükiväge isegi veel linnuse ja selle haldusala ametnikest ning ametimeestest täiesti eraldatud. Ilmselt kasutas viimaste teeneid suurtükivägi veel edaspidigi. Nii ei näe isegi Riia suurtükiväeosas võimalikku, kes oli linnuses muidugi olemas. Eeskätt kehtib aga ülalnimetatud kõigi Riias väiksemates kindlustes paiknevate suurtükivägede kohta, kus sõjaväe ametnike^K XVII sajandi I poolel üldse ei leidu.

Suurtükiväe sõdurkoosseisu kuuluvad konstaabel - konstapel, nooremkonstaabel - lähre (tõlk.: õpilane) konstapel, laskur e. kütt - böseskytt e. handtlangare (tõlk. nähtavasti käsualune) ja soldat - soldat. Esimene neist - konstaabel on käsitletaval ajal sõduri kõrgeim auaste suurtükiväes, nagu seda on jalaväes kapral.⁸ Soldateid kasutatakse vaadeldava väeliigi puhul ainult Riias ja nimelt süütenööri valmistamise juures.

Eespool mainitud arsenalite juhataja auaste või amet (sel ajal lähedased mõisted) Riias viitab seal ka arsenalite olemasolule. Sõjaväevarustuse korrashoiu, parandamise ja täiendamise tegeles

⁷ Vt. käesolev töö, lk. 53-55

⁸ Vrdl. Generalstaben. I, lk. 111.

Riia suurtükiväes terve hulk käsitöölisi (tabel 15)⁹. Kõige nõutavam neist oli (raud)sepp, keda vajati teisteski kindlustes (tabel 15)¹⁰.

Ülalkäsitletud alljaotusi järgides on allpool toodud tabelis näidatud Liivimaa kõikide suurtükivägede koostis suurtükiväelaste hulka ära näidates.¹¹

ja	kirjeldus	arv
noortea-	leitnant	1
ohvitserid	leitnik	1
	kirjutaja	1
	suurtükiväelaste	1
all-	leitnant	1
Riia ohvitserid	püstitaja	1
	noormees	1
	kariline	1
	hobusejahi-arsid	1
spetsia-	meister	1
listid	püstitajad	1
	lõuakirjutajad	1
	suurtükiväe	1
	valmistajad	1
	inspektor	1
	pare v. igg-	1
	lõuakirjutajad	1

⁹ Vt. käesolev töö, lk. 54.

¹⁰ Samas, lk. 53-55

¹¹ Samas, lk.

Tabel 15

Liivimaa kindluste suurtükiväe koosseis

~~1650. a. juulis~~ 1650. a. juulis

kindlus	koosseisuli- ne alljaotus	auaste või amet	meeste ¹ arv
		kolonel (+sõjasulane)	1(+4)
	vanem-	major	1
		arsenali juhataja	1
	ja		
	noorem-	kapten	1
		leitnant	1
	<u>ohvitserid</u>	lipnik	1
		kirjutaja	1
		suurtükimeister	1
	all-	veltveebel	1
Riia	ohvitserid	pürotehnik	1
		seersant	1
		kariülem	1
		habemeajaja-arst	1
	spetsia-	minöör	1
	listid	püssirohumeister	1
		laomees	1
	<u>süitenööri</u>	meister	2
	valmistajad	sell	1
	<u>luntespin-</u>	laskur	4
	<u>nare e. lun-</u>	soldat	7
	<u>tebahnen</u>		

Tabel 1

kindlus	koosseisu- line all- jaotus	auaste või amet	meeste arv
		konstaabel	15
	sõdurid	nooremkonstaabel	4
		laskur	51
		lukksepp	1
		sadulsepp	1
		ratassepp	1
Riia		suurtükiväe sepp	2
	käsitöö- lised	linnuse sepp	1
		plekksepp-plätslagare	1
		tõllassepp	1
		püssipuurija	1
		kraasisepp	1
		suurtükiväe puusepp	1
		linnuse puusepp	1
Daugav- grīva	<u>allohvitser</u>	suurtükimeister	1
		konstaabel	6
	sõdurid	nooremkonstaabel	3
		laskur	8
Koknes	<u>allohvitser</u>	suurtükimeister	1
		konstaabel	4
	sõdurid	nooremkonstaabel	2
		laskur	5

Tabel 1

kindlus	koosseisuline alljaotus	auaste või amet	meeste arv
		konstaabel	1
Kobron	sõdurid	nooremkonstaabel	1
		laskur	1
Salaspils	<u>allohvitser</u>	suurtükimeister	1
		konstaabel	3
	sõdurid	nooremkonstaabel	2
		laskur	5
	<u>allohvitser</u>	suurtükimeister	1
Ülemkants	sõdurid	konstaabel	2
		laskur	3
	käsitöoline	sepp	1
	<u>allohvitser</u>	suurtükimeister	1
		konstaabel	3
Tartu	sõdurid	nooremkonstaabel	1
		laskur	12
	käsitöoline	sepp	1
	<u>allohvitser</u>	suurtükimeister	1
Pärnu	sõdurid	konstaabel	2
		laskur	8
	käsitöoline	sepp	1

¹ Meeste üldarvu vt. käesolev töö, tabel 8, lk. 35.

III SÕJAVÄE MAJANDUSLIK STRUKTUUR

1. Jala- ja ratsaväelaste palgad

Alljärgnevalt ei võeta vaatluse alla kõiki Liivimaa sõjalisi kulutusi, nagu neid tehti sõjaotstarbeliste kindlustus- ja teedehitustöödele või maksti kõrgematele sõjaväevõimudele, kelle kompetents ühtlasi tsiviil-elu korraldamisele ulatus. Töö teemast kinni pidades on siinkohal need probleemid kajastatud, mis majandusval-
das sõjaväe suurust ja koostist kõige ilmekamalt iseloo-
mustavad.

Otseselt sõjaväele tehtud kulutustest valdav osa läks sõjaväelaste palkade väljamaksmiseks. Palgad isenesest olenesid väga paljudest teguritest, nagu majanduslikest võimalustest ühel või teisel perioodil, aja jooksul rahapalga osatähtsuses toimuvaist muutustest, väeliigist, väeosast ja asupaigast sõltuvalt. Palgaolu-
de valgustamisel on nagu teisteski peatükkides kõige laiemas plaanis otstarbekas jala- ja ratsaväe eraldami-
ne suurtükiväest.

Jalaväe rügementide ja ratsaväe eskadronide koossei-

sude sarnasus avaldus ka palgamaksmise juures. Esiolgu mõningane varieerumine selles aja jooksul täiesti ühtlustus. Sõjameestele tasumist diferentseerides tuleb aluseks võtta rahapalk, kuna ^{raalainetes} naturaas tehtud arvestused hõlmavad väeosa tervikuna. Palgamäärasid kirjeldades näitame sajandi keskpaigaks väljakujunenud proportsioone, kuna selle teema hõlmamine terve ajastu piires käesoleva töö seisukohalt õigustamatult pikaks kujuneks. Iga kuu väljamakstud palk olenes esmalt koosseisulisest jaotusest. Selgelt eralduvad ohvitserid allohvitseridest, viimased vanematest, need omakorda reakoosseisust. Kõige suuremad erinevused on ohvitseride palkades. Nii sai kolonel sama palju või isegi enam raha kui kompanii ohvitserid (nooremohvitserid) ja allohvitserid kokku. Temast ümmarguselt poole vähem maksti kolonelleitnantidele. Vanemohvitseridest majori ja kortermeistri palgad on juba võrreldavad nooremohvitseride palkadega. Niisugune palk oli vanemohvitseridel staabitöö eest, kuna nad kuulusid rügemendi ohvitseride hulka. Lisaks sellele maksti neile võrdselt kapteniga oma kompanii juhtimise eest. Poole väiksem^{tasu} nooremohvitseride palkadest oli allohvitseridel, kusjuures vanem- ja nooremallohvitseride omavaheline palgavahe on väikene. Kompaniis nooremohvitseride ja alloh-

1 Proportsioonid koosseisudele vastavate palkade vahel on püsivamad kui palgamurused. Sellepärast on käsitluses eelistatud palkade omavaheliste nihete näitamist kõrvaste rahavääriliste palkade entamisole.

vitseride vahele jääva palgatühimiku täitsid staabi juurde kuulunud sõjaväe ametimehed.

Sõdurkoosseisu arvatavate vanemate palk oli allohvitsereide omast poole väiksem. Kaprali ja orkestrimeeste palgavahe ei ole nimetamisväärne, olles üle aegade kord ühe, kord teise kasuks. Kõige vähem maksti roodumeistrile, sõdureile ja sõjasulastele. Neist esimeste palgad siin ei erinenud. Sõduri palk oli sajandi keskel pool riigitaalrit². Tõsi küll, sõjasulastele maksti samal ajal kolm korda rohkem, kuigi see ajajärgule tervemini iseloomulik ei ole. Tõenäoliselt neile sel ajal ^{raaltasu} ~~natuuras~~ ei makstud, nagu sõdureile.

Sajandi keskel kõigist teistest rügementidest eriolukorras oli Jakob De la Gardie juhitud Kuninglik ihukaitsvägi. Ülalkirjeldatud proportsioonid palkade maksimisel kehtisid siingi. Kuna aga selles väeosas sõjamehed toidu näol midagi ei saanud, siis oli nende palgaraha ka suurem. Poole riigitaalri asemel oli sõdurite palk siin kaks riigitaalrit. Pisut rohkem maksti roodumeistrile. Tagavarasõdurite ja sõjasulaste palk oli sõdureile maksstavast pool riigitaalrit väiksem.

Selle väeosa juurde kuuluvaks loeti ka Jakob Wingarteni traguni kompanii. Nimetatud palgasuhted avaldusid

2 Kõik palgad igas väelitsis maksti nägja riigitaalreis. Kõbetaalreise kui pünramasse väelitsuse on antud töösumber arvestatud kõik hõlmavamad, suuremad summad. 1 riigitaalri = 1,5 kõbetaalrit.

selles kompaniis niisamuti, kuid palgaraha oli tragunil veel suurem. Tema palgaks oli juba kolm riigitaalrit kuus. Roodumeister sai reatragunist pool taalrit rohkem, tagavarasõdur ja sõjasulane niisama palju vähem.

Hoopis eriilmeline oli aadliratsavägi. Aadliratsaväe ohvitserid olid riigi ülalpidamisel, mida nad said rahapalga ja varustuse näol. Nemad ise pidid värbama ratsanikke. Viimaseid näeme allikais 1644. aastast alates Otto von Mengdeni ratsaväes (vt. tabel 6, lk. 33). Ratsanike palk oli vägagi kõrge - üheksakümmend hõbe-taalrit aastas.

2. Suurtükiväelaste palgad

Koosseisuline eriilmelisuus avaldus suurtükiväes ka palgamaksmisel. Nagu teisteski väeliikides jagunes palgasuurus siin eeskätt koosseisude järgi, oli aga pildiliselt mõnevõrra kirjum. Rahapalga osatähtsus oli suurtükiväes väga kõrge. Rukki ja odra näol palgalisa anti vaid Tartu suurtükiväelastele, rukki näol saadi seda ka Pärnus.

Reeglina maksti palka iga kuu. Ainult kõrgepalgalised vanemohvitserid Riias ei saanud raha alati regulaarselt. Sageli tehti seda mitme kuu või terve aasta ulatuses korraga. Esines eelmise või järgneva aasta eest ette ja järelmaksmist. Koloneli palga sisse arvati ühtlasi tema käsutuses seisvate nelja sõjasulase palgad. Allohvitseridest kõige kõrgemat palka sai kirjutaja. Suurtükimeistri palk olenes mõneti väeosa suurusest ja ametiülesande kõrgusest. Riias ja Daugavgrīvas maksti tal-
le kümme riigitaalrit kuus. Seni kuni Tartu suurtükiväe eesotsas seisis suurtükimeister, oli tema palk teistest kõrgem - kaksteist ja pool riigitaalrit. Ohvitseri määramisega väeosa etteotsa aga langes temagi palk kümnele

riigitaalrile. Pärnu suurtükimeister sai $8 \frac{1}{3}$, teistes kindlustes kaheksa riigitaalrit.

Sõdurkoosseisus oli rahapalk kõigis kindlustes ühesugune. Laskurile maksti kaks ja pool riigitaalrit, konstaabli palk oli poole kõrgem. Soldati palk oli aga kõige pisem - pool riigitaalrit.

Käsitöölise palgad erinesid üksteisest märgatavalt. Kõige kallim oli lukksepa töö. Tema palk jäi küll ohvitseri omast alla, oli aga kõrgem kui allohvitseril. Kõige vähem, võrdselt laskuriga, maksti linnuse puusepale. Kõige sagedamini esinevale raudsepale maksti Tartus kaks korda vähem kui Riias, teistes kindlustes veelgi vähem.

Üldiselt võib öelda, et naturaalpalka arvesse võttes olid suurtükiväe palgaolud Liivimaa Eesti osas paremad kui mujal.

Jala- ja ratsaväe palgad

aastad	kulutuste üldsumma betaalrites	Kogupalk hõ- hõbetaal- rites	rahapalk hõbetaal- rites	raha- palga %
1647	180278	154603	80695	44
1648	200832	160659	82688	41
1649	181631	261743	86007	41
1650	239246	204913	144827	60
1651	216223	196486	147398	67
1652	221567	203796	144648	65
1653	232669	218990	166148	71

*! Näevõttes arveselt sõjaväe palgal seisjate tehtud
kulutuste üldsumma.*

Suurtükiväe palgad

aastad	kulutuste üldsumma hõ- betaalrites	kogupalk hõbetaal- rites	rahapalk hõbetaal- rites	raha- palga %
1647	15555	15555	15099	97
1648	17032	15976	15508	91
1649	17324	17152	16666	96
1650	20265	18573	18105	89
1651	17685	17344	16912	95
1652	21017	18995	19469	92
1653	18190	18190	17220	94

¹ Vaesrades otseselt sõjaväe palgal seigärile tehtud kulutuste üldsumma.

3. Sõjaväe kulutuste iseloom ja suurus

Rahapalga käsitlemine iseloomustas eeskätt väeliikide koosseise, sõjaväe koostise ja majanduselu üldhinnangu puhul tuleb põgusalt peatuda ka naturaalpalgal. Toiduainete, eeskätt rukki, odra ja soola näol said seda sõdurid jalaväe rügementides ja ratsaväe eskadronides, osaliselt - Tartus ja Pärnus - saadi seda ka suurtükiväes. Peamised produktid olid rukis, oder ja sool. Rukki ja odra kindlad kogused nähti ette ka sõdurite poegadele (olenevalt laste eest). Vilja hulk, mida sõjavägi ära tarvitas, on näidatud vastavas tabelis.

Mundri - rõiva, jalahõude ja muul kujul said naturaalpalka kõik väeliigid. Suurtükiväes oli aga see üsna tühine. Jala- ja ratsaväes, kus naturaalpalk küllalt suur oli, avaldus aja jooksul selle osatähtsuse tunduv langus. 1650.aastal rahapalga hüppeline kasv oli mõnel määral tingitud siia suure Kuningliku ihukaitseväge ilmumise~~t~~, kus teatavasti produktides sõjameestele üldse ei tasutud.

Sõjaväe suuruse ja osatähtsuse näitamisel Liivimaa majanduselus peatugem alljärgnevalt sõjaväe ülalpidami-

misele tehtud kulutuste üldsuurusel.

Peale raha ^{raalaines} ja ~~matuuras~~ makstud palkade tehti kulutusi mitmesugusele muule sõjaväele tarvisminevale varustusele nagu hobuste söötmiseks vajalikule kaerale ja heinale, küttele, armulaua veinile ja leivale, hospitalis viibivate sõdurite toitmisele, arstidele, väeosade lip-pudele ja märkidele ning veel mitmele muulegi. Sõjaväe üldkulude kohta toodud tabel näitab nende kaalukust Liivimaa majanduselus üldse. Selleks, et tabeli näitusi objektiivselt hinnata, tuleb tähele panna üheaegu sõjaväe suuruses, sellele tehtud kulutuste ja Liivimaa väljaminekute üldsuuruses toimunud muutusi üheaegselt.

Tabel 18

Rukis ja odras saadud palk

Kulutuste ala	1647.a.		1648.a.		1649.a.		1650.a.	
	rukis tn	oder tn	rukis tn	oder tn	rukis tn	oder tn	rukis tn	oder tn
jala- ja ratsavägi	12408	7637	12977	12838	13319	11851	10283	7524
suurtükivägi	80	72	84	72	90	72	84	72
Kokku	12488	7709	13061	12910	13409	11923	10367	7596
sõdurite pojad	702	939	837	837			906	771
Üldse sõjaväele	13190	8648	13898	13747			11273	8367

	1651.a.		1652.a.		1653.a.	
	rukis tn.	oder tn	rukis tn	oder tn	rukis tn	oder tn
jala- ja ratsavägi	7837	6290	9010	8316	10746	6851
suurtükivägi	82	70	78	78	72	72
Kokku	7919	6360	9088	8394	10818	6923
sõdurite pojad	917	917	895	895	870	870
Üldse sõjaväele	8836	7277	9983	9289	11688	7793

Tabel 19

Sõjaväe ülalpidamiskulud Liivi-
ja Ingerimaal

Asukoht	Kulutuste ala	Kulutuste suurus hõbetaalrites		
		1638.a.	1639.a.	1640.a.
Liivi- maa	jala- ja ratsavägi	131724	131906	192711
	aadliratsavägi	4266	7625	4355
	suurtükivägi	6775	7327	7275
	sõjaväe kulutused kokku	142765	146758	204341
Ingeri- maa	garnisonid	25318	40663	41607
	aadliratsavägi	238	530	2223
	suurtükivägi	5337	5024	5059
	sõjaväe kulutused kokku	30893	46217	48886
Liivi- ja Ingeri- maa	sõjaväe kulutused kokku	173658	192975	253227
	kubermangu üldkulud	347648	318974	377363
	sõjaväe kulutuste protsent kubermangu üldkuludest	49 %	60 %	67 %

Tabel 90

Sõjaväe ülalpidamiskulud Liivimaal

Kulutuste ala	kulutuste suurus hõbetaalrites					
	1642.a.	1644.a.	1645.a.	1646.a.	1647.a.	1648.a.
Jala- ja ratsavägi	202301	217750	184752	175711	187001	195560
aadliratsavägi	5539	12522	13458	10902	14322	14322
suurtükivägi	7648	9250	12512	15147	18010	18506
Sõjaväe kulutused kokku	215488	239522	210722	201760	219333	228318
Liivimaa üldkulud	282302	342657	393203	320744	328626	316128
Sõjaväe kulutuste protsent						
Liivimaa üldkuludest	76 %	69 %	53 %	62 %	66 %	71 %

Tabel 20

Sõjaväe ülalpidamiskulud Liivimaal

Kulutuste ala	kulutuste suurus hõbetaalrites				
	1649.a.	1650.a.	1651.a.	1652.a.	1653.a.
jala- ja ratsavägi	188632	248031	225214	250995	240398
aadliratsavägi	14142	14142	14142	15702	15702
suurtükivägi	19236	24175	18893	22804	23569
sõjaväe kulutused kokku	222010	286348	258249	289501	279669
Liivimaa üldkulud	384712	557697	466158	551602	445736
sõjaväe kulutuste protsent					
Liivimaa üldkuludest	57 %	51 %	55 %	52 %	62 %

L õ p p s õ n a

Antud töös käsitlesime aega, mis Liivimaa muutus Rootsi piiriprovinzsiks. Viimane asjaolu tingis siin suhteliselt suure Rootsi sõjaväe viibimise rahuajal. Sissejuhatava ülevaate andmine Rootsi sõjaväe suurusest sõjaajal aitas hinnata rohketel andmetel sisu rahuaja kohta. Esimene võimaldas ühtlasi määratleda 1635. aastal Rootsit selles piirkonnas ähvardanud ohu suurust.

Rootsi sõjaväe suuruse käsitlemine pika ajajärgu jooksul näitas selgelt ka selle kindlustamistendentsi ülemereprovintsis. Jõudsam samm siinsete positsioonide tugevdamise suunas astuti peale kolmekümneaastase sõja lõppu.

Väeliikide arengus tuleb neist esile tõsta suurtükiväge, mida Liivimaa vallutusajal veel teistest väeliikidest eraldada ei osatud. Veel Liivimaa rahuaja käsitlemise esimesel aastakümnel oli suurtükivägi siin alles kujunemisjärgus. Kõige märgatavamad muutused selles väeliigis toimusid neljakümne aastate teisel

poolel ja nende tulemused omandasid sajandi keskel juba püsiva ilme. Suurtükiväe arenguga kaasnes mõnel määral ka käsitöö kasv, mis kohalikele elanikele andis tööd ja oskusi.

Sõjaväe suurenemisel kasvasid ka selle ülalpidamiskulud ja tõstsid rahva ekspluateerimise astet.

Moskova - Leningrad

Truus, P. Võõrasriikide sõjaväe areng

kegemed. Moskva 1932

Arhiivimaterjal

Eesti NSV RAKd. f. 278 - Linnusa

rootinguga sõjaväe areng, nr 21-2, 22-19, 23-1-24-3, 25-10-26-22

Orjalane sõjaväe

Blumfeldt, E. Tulevise sõjaväe areng

Tartu 1936

Eesti ajalugu II Tartu 1940

Generalstaben. Sveriges krig 1611-1632. Band I.

Danska och Rycka kriget. Stockholm 1956.

Generalstaben. Sveriges krig 1611-1632. Band

II. Polska kriget. Stockholm 1956.

Kare, A. Ученые исследования о культуре

(Эстония), Москва 1971.

Huber, V. Eine Karte 1617-1634.

Марксизм - Ленинизм класикед

Бажан, Э. Ученые исследования о культуре

Энгельс, Ф. Избранные военные произведения. Москва 1958.

Arhiivimaterjal

Eesti NSV RAKA, f. 278 - Läävima
 rootsiaegse kindralkuberneri arhiiv, nr. XXI-2-
 XXI-14; XXII-1-XXII-8, XXII-10-XXII-22.

Erilane kirjandus

Blumfeldt, E. Gustav II Adolf. "Lõvi Pohjamaalt".

Tartu 1936.

Eesti ajalugu III. Tartu 1940.

Generalstaben. Sveriges krig 1611-1632. Band I.
 Danska och Ryska krigen. Stockholm 1936;
 Generalstaben. Sveriges krig 1611-1632. Band
 II. Polska krigen. Stockholm 1936.

Каре, А. Мемориа скандинавских импери
 (Дания, Голландия, Уэльсия), Москва 1971.

Naaber, V. Nene-Roostri riikted 1617.-1634.
 a. Ajaloalaseid töid. Tartu 1962.

Рязин, Е. Мемориа военного искусства.
 Том III. Военное искусство мануфак-
 турного периода войны XVI-XVII вв.
 Москва 1961.

Sepp, H. Rootri-Poola sõda Läävimaal
 1600.a. ja 1601.a. algul. Tartu 1932.

Sepp, H. Rootri-Poola sõda Eesti-ja
 Läävimaal 1601-1604. "Sõdur", 1938, nr.
 24-26.

Вермет, J. sõjakuusti ajalugu. Enimene
 osa. sõjakuusti areng vande klassika-
 rahvaste ajajärgust Napoleoni ajajär-
 gu lõpuni. Tallinn 1939.

РЕЗЮМЕ

На победы шведских войск, вызвавших чрезвычайное расширение государственных границ и рост влияния в первой половине XVII века, историки давно обратили своё внимание. В работах исследователей до сих пор рассматривались шведские войска на войне, в битвах. Проблема о величине и составе шведских войск в I половине XVII в. с точки зрения исследования шведско-балтийской истории пока не разрешена.

В данной работе исследован период завоевания Лифляндии в 1600 - 1629 гг. и следующее за ним мирное время до 1653 года.

В первой главе рассматривается численность шведского войска в указанных периодах. Здесь она в военное время в 2 - 4 раза превышает численность войск мирного времени.

По окончании Альтмаркского мирного договора в 1638 году Швеции угрожала война со стороны Польши. На серьёзность этой угрозы указывает увеличение шведских войск в Лифляндии до уровня военного времени. Мир был восстановлен в результате отдачи прусских городов.

Во второй главе рассматривается особенность и состав боевой силы с качественной стороны.

TABELID

Третья глава характеризует войско с вышеуказанных аспектов экономическими показателями. Экономические вычисления показывают рост численности армии, расходы по содержанию которой лежали всецело на плечах народов Прибалтики.

1. Ratsaväe suurus Liivimaal juulis	31-32
2. Adliressaväe suurus juulis	33
3. Suurtükiväe suurus Liivimaa ja Ingerimaal 1633 - 1640. a. juulis	34
4. Suurtükiväe suurus Liivimaal 1643-1653. a. juulis	35
5. Koostel sõjaväe suurus Liivimaa ja Ingerimaal 1633 - 1640. a. juulis	36-37
6. Sõjaväe suurus Liivimaal 1643-1653. a. juulis	38
7. Koostel sõjaväe suurus Liivimaa ja Ingerimaal 1635. a. juulis	39
8. Jala- ja ratsaväe suurus Liivimaal kuu lõikes (1633-1653)	40
9. Rõõgenandi ohvitserid	41
10. Jala- ja ratsaväe kompaniide ohvitseriv koosseis	42
11. Liivimaa kindlaste suurtükiväe koosseis 1650. a. juulis	43-44
12. Jala- ja ratsaväe palgad	45
13. Suurtükiväe palgad	46

TABELID

	lk.
1. Sôjaväe suurus Liivimaa vallutamisel	15
2. Sôjaväe suurus 21. juulil 1624. aastal	16
3. Jalaväe suurus Liivimaal juulis	26-29
4. Ingerimaa (ühes Käkisalmiga) garnisonid juulis	30
5. Ratsaväe suurus Liivimaal juulis	31-32
6. Aadliratsaväe suurus juulis	33
7. Suurtükiväe suurus Liivi- ja Ingerimaal 1633 - 1640. a. juulis	34
8. Suurtükiväe suurus Liivimaal 1642-1653.a. juulis	35
9. Rootsi sôjaväe suurus Liivi- ja Ingerimaal 1633 - 1640. a. juulis	36-37
10. Sôjaväe suurus Liivimaal 1642-1653.a. juulis	38
11. Rootsi sôjaväe suurus Liivi- ja Ingerimaal 1635.a. juulis	39
12. Jala- ja ratsaväe suurus Liivimaal kuude lõikes (ühes meemiga)	40 (40a)
13. Rügemendi ohvitserid	48
14. Jala- ja ratsaväe kompaniide komandeeriv koosseis	49
15. Liivimaa kindluste suurtükiväe koosseis 1650.a. juulis	53-55
16. Jala- ja ratsaväe palgad	62
17. Suurtükiväe palgad	63

Aadressi kirjeldus

lk.

18. Rukkis ja odras saadud palk

66

19. Sõjaväe ülalpidamiskulud Liivi- ja

67

Ingerimaal

20. Sõjaväe ülalpidamiskulud Liivimaal

1642-1653

68-69

Andres Koskeli rügement 1636

Kompanii	üleml	koosseis	meeste arv						
			jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	
Andres Koskel (kolonel)		ohvitserid				7			
		vanemad				9			
		sõdurid				112			
		sõjasul.				1			
		kokku				129			
Henrik Sass (kolonel- leitnant)		ohvitserid				9			
		vanemad				9			
		sõdurid				132			
		sõjasul.				4			
		kokku				154			
Patrick Uglei- bi (major)		ohvitserid				9			
		vanemad				9			
		sõdurid				120			
		sõjasul.				4			
		kokku				142			
Fabian Paikel (kortermeis- ter)		ohvitserid				9			
		vanemad				9			
		sõdurid				112			
		sõjasul.				4			
		kokku				134			
Herman Wrangel (kapten)		ohvitserid				7			
		vanemad				9			
		sõdurid				114			
		sõjasul.				2			
		kokku				132			
Daniel Swine- hufud (kapten)		ohvitserid				9			
		vanemad				9			
		sõdurid				104			
		sõjasul.				4			
		kokku				126			

Andres Keskeli rügement 1636

Kompanii	ülelem	koosseis	meeste arv					
			juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
Andres Keskeli (kolonel)	ohvitserid		7	7	7	7	7	7
	vanemad		9	9	9	9	9	9
	sõdurid		113	113	114	114	113	123
	sõjasul.		1	1	1	1	1	1
	kokku		130	130	131	131	130	140
Henrik Sass (kolonel- leitnant)	ohvitserid		9	9	9	9	9	9
	vanemad		9	9	9	9	9	9
	sõdurid		130	126	126	126	126	126
	sõjasul.		4	4	4	4	4	4
	kokku		152	148	148	148	148	148
Patrick Uglebi (Major)	ohvitserid		9	6	6	7	9	9
	vanemad		9	9	9	9	9	9
	sõdurid		120	118	118	117	116	116
	sõjasul.		4	1	1	2	4	4
	kokku		142	134	134	135	138	138
Fabian Paikel (korter- meister)	ohvitserid		9	9	9	9	9	9
	vanemad		9	9	9	9	9	9
	sõdurid		110	110	110	110	110	110
	sõjasul.		4	4	4	4	4	4
	kokku		132	132	132	132	132	132
Herman Wrangel (kapten)	ohvitserid		7	6	6	6	7	9
	vanemad		9	9	9	9	9	9
	sõdurid		114	124	112	109	109	110
	sõjasul.		2	1	1	1	2	4
	kokku		132	140	128	125	127	132
Daniel Swine- hufud (kapten)	ohvitserid		9	8	9	9	9	8
	vanemad		9	9	9	9	8	8
	sõdurid		102	102	102	101	100	99
	sõjasul.		4	4	4	4	4	3
	kokku		124	123	124	123	121	118

Anders Koskeli rügement 1636

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	detsem.
Carl Sigfridson (kaptein)	ohvitserid	8					9	9	9	9	9	9	8
	vanemad	9					9	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	105					104	104	104	104	104	104	104
	sojasul.	4					4	4	4	3	2	2	2
	Kokku	126					126	126	126	126	125	124	123
Olof Jönsson	ohvitserid	9					9	8	7	7	7	7	6
	sõdurid	127					126	126	125	117	118	117	117
	vanemad	9					9	9	9	9	9	9	9
	sojasul.	4					4	4	3	3	3	3	4
	Kokku	149					148	147	144	136	137	136	136
rügemendi	ohvitserid	16					16	16	15	14	/15/	16	
rügemendis	ohvitserid	83					84	78	77	77	81	81	81
	vanemad	72					72	72	72	72	71	71	71
	sõdurid	926					919	923	911	808	896	905	905
	sojasul.	27					27	23	22	22	24	26	26
	uldary	1108					1102	1096	1082	1069	1072	1083	1083

Tabel 22

Anton Jürgeni rügement 1636

Kompanii	üleml	meeste arv			
		koosseis	jaan.veebr.	märts.	aprill mai juuni
Anton Jürge (kolonel)	ohvitsefid				9
	vanemad				9
	sõdurid				126
	sõjasul.				4
	kokku				148
Göran Knor (kolonel- leitnant)	ohvitserid				9
	vanemad				9
	sõdurid				123
	sõjasul.				4
	kokku				145
Hans Bremen (major)	ohvitserid				7
	vanemad				5
	sõdurid				82
	sõjasul.				3
	kokku				97
Sven Hansson (kapten)	ohvitserid				9
	vanemad				9
	sõdurid				121
	sõjasul.				4
	kokku				143
Joachim Weis- phenning (kapten)	ohvitserid				3
	vanemad				3
	sõdurid				54
	sõjasul.				1
	kokku				61
Bertil Wäck (kapten)	ohvitserid				9
	vanemad				9
	sõdurid				117
	sõjasul.				4
	kokku				134

Tabel 22

Anton Jürgeni rügement 1636

kompanii		meeste arv					
ülem	koosseis	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
Anton Jürge (kolonel)	ohvitserid	9	9	9	9	9	7
	vanemad	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	124	124	124	123	128	128
	sõjasul.	4	4	4	4	4	4
	kokku	146	146	146	145	150	148
Göran Knor (kolonel- leitnant)	ohvitserid	9	9	9	9	9	8
	vanemad	9	9	9	9	8	8
	sõdurid	121	121	121	119	124	124
	sõjasul.	4	4	4	4	4	4
	kokku	143	143	143	141	145	144
Hans Bremen (major)	ohvitserid	7	7	6	6	6	6
	vanemad	5	4	5	5	6	5
	sõdurid	82	82	82	83	80	80
	sõjasul.	3	3	3	3	3	3
	kokku	97	96	96	97	95	94
Sven Hansson (kapten)	ohvitserid	8	8	9	9	9	9
	vanemad	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	121	121	121	121	121	121
	sõjasul.	4	4	4	4	4	4
	kokku	142	142	143	143	143	143
Joachim Weis- phenning (kapten)	ohvitserid	3	3	3	3	3	4
	vanemad	3	3	3	3	3	3
	sõdurid	54	54	54	51	53	54
	sõjasul.	1	1	1	1	1	3
	kokku	61	61	61	59	60	64
Bertil Wäsk (kapten)	ohvitserid	8	7	7	8	8	9
	vanemad	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	117	116	113	110	122	122
	sõjasul.	4	3	4	4	4	4
	kokku	138	135	133	131	143	144

kompanii		meeste arv										
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.sept.	okt.	nov.	dets.
Johan Ulrik (kapten)	ohvitserid	9	8	9	8	9	8	9	8	9	8	7
	vanemad	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	120	117	115	118	116	118	116	118	118	118	117
	sõjasul.	4	2	2	2	4	2	4	2	2	2	2
	Kokku	142	136	135	137	138	137	138	137	137	137	135
Fromholt Tisenhausen (kapten)	ohvitserid	9	9	9	9	8	8	8	8	8	8	9
	vanemad	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	113	113	113	112	111	111	111	111	119	119	119
	sõjasul.	4	4	4	2	2	2	2	2	2	2	2
	Kokku	135	135	131	132	130	132	130	138	138	138	137
(noorsõdurid Soomest)	ohvitserid								1			
	vanemad								2			
	sõdurid								43			
	sõjasul.								1			
	Kokku								47			
	Rügemendi ohvitserid	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
rügemendis	ohvitserid	80	77	77	76	78	76	78	76	76	76	75
	vanemad	62	62	61	62	65	62	65	62	62	62	62
	sõdurid	856	849	846	845	877	865	877	865	865	865	865
	sõjasul.	28	26	21	24	27	24	27	24	24	24	24
	üldarv	1026	1014	1005	1007	1047	1027	1047	1027	1027	1027	1025

Kompanii		meeste arv	
ülem	koosseis	jaan. veebr. märts apr. mai	juuni juuli aug. sept. okt. nov. dete.
Patrik Kinemond (kolonel)	ohvitserid	10	9
	vanemad	9	9
	sõdurid	134	129
	sojasul.	4	4
Kokku		157	151
Michell Grass (kolonelleitnant)	ohvitserid	7	6
	vanemad	3	3
	sõdurid	44	37
	sojasul.	4	4
Kokku		58	50
Willem Morie (major)	ohvitserid	10	10
	vanemad	7	6
	sõdurid	75	70
	sojasul.	4	4
Kokku		58	50
Christian Brandt (kapten)	ohvitser	9	9
	vanemad	7	7
	sõdurid	92	86
	sojasul.	4	4
Kokku		112	106
Adolf Grass (kapten)	ohvitserid	9	9
	vanemad	7	6
	sõdurid	76	74
	sojasul.	4	4
Kokku		96	93
Richwin Liggich (kapten)	ohvitserid	9	9
	vanemad	8	9
	sõdurid	106	95
	sojasul.	4	4
Kokku		127	117

Tabel 25

Patrich Kinemondi rügement 1636

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jann.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	detm.
Jacob Lundis	ohvitserid						9	9					
	vanemad						7	7					
	sõdurid						93	85					
	sojasul.						4	4					
	Kokku						113	105					
Aleksander Sendorf	ohvitserid						9	9					
	vanemad						8	7					
	sõdurid						101	91					
	sojasul.						4	4					
	Kokku						122	111					
rügemendi	ohvitserid						22	20					
rügemendis	ohvitserid						94	90					
	vanemad						56	32					
	sõdurid						721	667					
	sojasul.						32	32					
	üldarv						903	821					

<i>ülem</i>		<i>kooselis</i>				<i>jaan. veebr. märts apr. mai juuni juuli aug. sept. okt. nov. det.</i>			
Hans Kyl (kolonel)	ohvitserid	8	9	9	8				
	vanemad	9	9	9	9				
	sõdurid	77	75	75	75				
	sõjasul.	3	3	3	3				
	Kokku	97	96	96	95				
Berdt Schroe (major)	ohvitserid	8	9	9	9				
	vanemad	9	9	9	8				
	sõdurid	65	62	62	58				
	sõjasul.	4	4	4	4				
	Kokku	86	84	84	79				
Gert Höier (kortermeister)	ohvitserid	9	9	9	8				
	vanemad	9	9	9	9				
	sõdurid	53	51	51	51				
	sõjasul.	4	4	4	3				
	Kokku	75	73	73	71				
Adam Felix (kapten)	ohvitserid	10	10	10	10				
	vanemad	10	10	10	10				
	sõdurid	98	98	98	95				
	sõjasul.	4	4	4	4				
	Kokku	122	122	129	119				
rügemendi	ohvitserid	13	14	14	9				
rügemendis	ohvitserid	48	51	51	44				
	vanemad	37	37	37	36				
	sõdurid	293	286	286	279				
	sõjasul.	15	15	15	14				
	üldary	393	389	389	373				

Caspar Ermi ~~XXXXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXX~~ rügement 1636

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
Willem Kleck (kapten)	ohvitserid										9	10	10 (10) ¹
	vanemad										7	9	9 (10) ¹
	sõdurid										77	102	98 (105) ¹
	sõjasul.										4	4	4
	Kokku										97	125	121 (130) ¹
Caspar Kimner (kapten)	ohvitserid										7		
	vanemad										5		
	sõdurid										49		
	sõjasul.										4		
	Kokku										65		
rügemendi	ohvitserid										1	1	1 (1) ¹
rügemendis	ohvitserid										17	11	10 (11) ¹
	vanemad										12	9	9 (10) ¹
	sõdurid										126	102	98 (105) ¹
	sõjasul.										8	4	4
	Kokku Üldarv										163	126	121 (130) ¹

Märkus:

1 Erinevad allikad: ENSV RAKA, nim 1, sü.XXII-6, sü.XXI-3 annavad Willem Kleki kompanii suuruse 1636. aasta detsembris erinevaid andmeid. Sulgudes antud arvud tulenevad allikast: sü.XXI-3, 1.56-58.

Christian Lütke kompanii-rügement 1936

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	detsembr.
Christian Lütke (kapten)	ohvitserid									9	10	10	
	vanemad									8	9	9	
	sõdurid									134	134	133	
	sõjasul.									4	4	4	
Kokku:										155	157	156	

Johan Lilliehöki traguni rügement 1636

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
Johan Lilliehök (hindralmajor) (koloneli kompanii	ohvitserid	8 ³		7									
	vanemad	5 ²		8									
	sõdurid	22 ²		70									
	sõjasul.	4		4									
	Kokku	39		89		89		112					
Frants Kõrren (major)	ohvitserid	8 ³		8									
	vanemad	3 ²		6									
	sõdurid	13 ²		52									
	sõjasul.	4		4									
	Kokku	28		70		70		130					
Ditrich Gappel (kapten)	ohvitserid	9 ³		7									
	vanemad	6 ²		8									
	sõdurid	29 ²		109									
	sõjasul.	4		4									
	Kokku	48		128		128		158					
Johan Hastfer (kapten)	ohvitserid	9 ³		9									
	vanemad	6 ²		9 ²									
	sõdurid	29 ²		29 ²									
	sõjasul.	4		4									
	Kokku	48		51		149		161					
Johan Wandelstad (kapten)	ohvitserid	9 ³		6									
	vanemad	3 ²		6									
	sõdurid	18 ²		54									
	sõjasul.	4											
	Kokku	34		66		76		7					
Robert Schott (kapten)	ohvitserid	9 ³		9									
	vanemad	4 ³		7									
	sõdurid	23 ²		102									
	sõjasul.	4		4									
	kokku	40		122									

Johan Lilliehöki traguni rügement 1636

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
Henrik Andersson (kapten)	ohvitserid	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	9
	vanemad	5	8	9	8	7	8	8	7	8	7	8	8
	sõdurid	272	118	115	119	97	123	125	124	128	124	128	128
	sojasul.	4	4	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4
	Kokku	45	138	135	138	116	139	145	143	149	143	149	149
Hans Roor (kapten)	ohvitserid			9	9	8	9	8	9	8	9	9	9
	vanemad			7	7	7	8	8	8	8	8	8	8
	sõdurid			90	87	97	101	103	106	102	106	102	102
	sojasul.			4	4	4	4	3	4	4	4	4	4
	Kokku			110	107	116	122	122	127	123	127	123	123
rügemendi	ohvitserid		3	7					2	3			
rügemendis	ohvitserid	61	57	17	17	16	17	16	19	21			
	vanemad	32	52	16	15	14	16	16	15	16			
	sõdurid	161	534	205	206	194	224	223	230	230			
	sojasul.	28	24	7	7	8	4	7	8	8			
	Üldarv	282	667	245	245	232	261	267	272	275			

Märkused:

- 1 Kõrgemate ohvitseride kompaniisid märgitakse majanduslikes arveldites sageli üksnes nende auastetega. Antud juhul nimetatakse allikaks seda koloneli kompaniiks (ilma kompanii ülema nimeta).
- 2 Lihtsõdurite arvu pole siin tegelikult näidatud. Antud on ainult roodumeistrite ja m. "passevolanterite" summa.
- 3 "vanemate" lahtris on antud siinkohal ainult kapralite arv. Trummariite ja flöödi puhujate kohta andmed puuduvad.

Fabian Wrangeli eskadron 1636

kompanii		meeste arv					
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni
Fabian Wrangel (kolonel- leitnant)	ohvitserid	6	6	6	9	9	9
	vanemad	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	125	126	125	127	127	128
	sõjasul.	3	3				
	kokku	143	144	140	145	145	146
Otto Örten (major)	ohvitserid	7	6	6	9	9	8
	vanemad	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	122	122	122	122	122	122
	sõjasul.	3					
	kokku	141	137	137	140	140	139
Abraham Larsson (kapten)	ohvitserid	9	6	6	6	9	9
	vanemad	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	86	86	86	86	86	79
	sõjasul.	3					
	kokku	107	101	101	101	104	97
Marten Mårtenson (Matthias) (kapten)	ohvitserid	8	7	7	7	9	8
	vanemad	8	8	8	8	8	8
	sõdurid	83	83	83	83	83	82
	sõjasul.	3					
	kokku	102	98	98	98	100	98
rügemendi ohvitserid		5	4	4	6	6	2
eskadronis	ohvitserid	35	29	29	37	42	36
	vanemad	35	35	35	35	35	35
	sõdurid	416	417	416	418	418	411
	sõjasul.	12	3				
	üldarv	498	484	480	490	495	482

Fabian Wrangeli eskadron 1636

kompanii		meeste arv					
ülem	koosseis	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets
Fabian Wrangel (kolonel- leitnant)	ohvitserid		9	9	6	7	6
	vanemad		9	9	8	8	8
	sõdurid		128	128	128	128	126
	sõjasul.			4	2	3	3
	kokku	146	146	150	144	146	143
Otto Örten (major)	ohvitserid		8	9	8	8	8
	vanemad		9	9	9	9	9
	sõdurid		119	120	120	120	120
	sõjasul.		3				
	kokku	139	139	138	137	137	137
Abraham Larsson (kapten)	ohvitserid		9	9	8	7	8
	vanemad		9	9	9	9	9
	sõdurid		80	81	81	80	79
	sõjasul.						
	kokku	98	98	99	99	96	96
Martén Mårtenson (Matthias) (Kapten)	ohvitserid		8	9	8	8	8
	vanemad		8	9	7	7	7
	sõdurid		82	83	83	83	81
	sõjasul.						
	kokku	98	98	101	98	98	96
rügemendi ohvitserid		2	4	3	4	3	
ohvitserid		36	40	33	34	33	
vanemad		35	36	33	33	33	
sõdurid		409	412	412	411	406	
sõjasul.		3	4	2	3	3	
üldarv	483	483	492	480	481	475	

Johan Patkuli eskadron 1636

kompani		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	det.
Johan Patkul (kolonelleitnant)	ohvitserid										9	9	9
	vanemad										8	9	9
	sõdurid										98	98	98
	sojasul.										4	4	4
	Kokku										119	120	120
Erik Jönsson (major)	ohvitserid										9	10	10
	vanemad										8	8	8
	sõdurid										85	85	85
	sojasul.										4	4	4
	Kokku										106	107	107
Hans Burei (kapten)	ohvitserid										7	7	7
	vanemad										9	9	9
	sõdurid										89	87	87
	sojasul.										2	2	2
	Kokku										107	105	105
Hans Crust v. Wulfremsdorf (kapten)	ohvitserid										8	8	9
	vanemad										7	7	9
	sõdurid										68	68	68
	sojasul.										3	3	4
	Kokku										86	86	90
rügemendi	ohvitserid									6	6	6	
rügemendis	ohvitserid										39	40	41
	vanemad										32	33	35
	sõdurid										340	338	338
	sojasul.										13	13	14
	Utdarv										424	424	428

Narva ühes Nyslotti garnisoniga 1636
(Reinhold Wrangeli rügement)

kompanii	ülelem	koosseis	meeste arv				
			jaan.	veebr.	märts	aprill mai juuni	
Reinhold Wrangel (kolonel)		ohvitserid	8			7	7
		vanemad	9			9	9
		sõdurid	109			109	113
		sõjasul.	4				
		kokku	130			125	129
Jöns Erichson (major)		ohvitserid	5				
		vanemad	6			) 17	17
		sõdurid	59			64	62
		sõjasul.	4				
		kokku	74			81	79
Rottkert Ekholt (kapten)		ohvitserid	6				
		vanemad	7			) 16	16
		sõdurid	49			52	52
		sõjasul.	2				
		kokku	64			68	68
Lars Anders- son (kapten)		ohvitserid	7			9	9
		vanemad	9			9	9
		sõdurid	107			111	107
		sõjasul.	4				
		kokku	127			129	125
Gunnar Jönsson (kapten)		ohvitserid	7			9	8
		vanemad	9			9	9
		sõdurid	116			120	117
		sõjasul.	3				
		kokku	135			138	134
Nyslotti garnisoni kompanii		ohvitserid					
		vanemad				2	
		sõdurid				20	
		sõjasul.					
	kokku				22		

Tabel 30

Narva ühes Nyslotti garnisoniga 1636
(Reinhold Wrangeli rügement)

kompanii		meeste arv						
ülem	koosseis	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.	
Reinhold Wrangel (kolonel)	ohvitserid	6	7	(6)	7	5	8	7
	vanemad	9	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	113	112	(153)	109	109	153	154
	sõjasul.	1		(-)	3		2	2
	kokku	129	128	(168)	128	123	172	172
Jöns Erich- son (major)	ohvitserid	9	9	(-)	2			
	vanemad	9	9					
	sõdurid	61	62	(-)	64	64		
	sõjasul.			(-)	2			
	kokku	79	80	(-)	68	64		
Rottkert Ekhoit (kapten)	ohvitserid			(-)	2			
	vanemad	15	14	(-)	1			
	sõdurid	52	49	(-)	54	52		
	sõjasul.							
	kokku	67	63	(-)	57	52		
Lars Andres- son (kapten)	ohvitserid	9	9	(7)	9	6	8	8
	vanemad	9	9	(7)	8	9	8	8
	sõdurid	107	107	(132)	110	111	132	132
	sõjasul.			(-)	4		2	3
	kokku	125	125	(146)	131	126	150	151
Gunnar Jönsson (kapten)	Ohvitserid	8	8	8	8	5	8	8
	vanemad	9	9	9	9	9	9	9
	sõdurid	117	117	(141)	115	120	143	143
	sõjasul.			(-)	3		2	2
	kokku	134	134	(158)	135	134	162	162
Nyslotti garnisoni kompanii	ohvitserid							
	vanemad	2		(2)	1	1	1	1
	sõdurid	19		20	20	20	20	20
	sõjasul.							
	kokku	21		(22)	21	21	21	21

Narva ühes Nyslotti garnisoniga 1636
(Reinholt Wrangeli rügement)

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	detsembr.
	rügemendi ohvitserid	8				8	8	7	3	(3) 7	7	5	4
	Narva ja Nyslotti ohvitserid	41				} 95	} 92	} 92	} 86	(24) 35	23	29	27
	garnisonis vanemad	40								(27) 28	28	27	27
	sõdurid	440				476	451	496	447	(446) 472	476	448	449
	sõjasul.	17								12		6	7
	Üldarv	538				571	543	562	535	(497) 547	527	510	510

kompanii		aegade arv											
Ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai ¹	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	detsembr.
Frans Jontson (kolonelleitnant)	ohvitserid			17	(6)	17	9	16	8(9)	9(8)	8	7	
	vanemad			17	(8)	17	9	16	9(8)	5(9)	8	9	
	sõdurid			111		111	110	108	102(114)	111(113)	109	108	
	sõjasul.								(4)	(4)	4	2	
	Kokku			128	(125)	128	120	124	(135)	125(134)	129	126	
Michel Hansson (kapten)	ohvitserid			17	(6)	9	9	9	9(9)	6(7)	9	8	
	vanemad			17	(9)	9	9	9	9(9)	9	9	9	
	sõdurid			74		73	75	75	71(78)	74(74)	75	77	
	sõjasul.								(4)		4	3	
	Kokku			91	(89)	91	93	93	(100)	89(90)	97	97	
rügenendi ohvitserid													
Garnisonis	ohvitserid			34	(12)	35	18	34	16(18)	15	17	15	
	vanemad			34	(17)	35	18	34	18(17)	14(18)	17	18	
	sõdurid			185		184	185	185	173(192)	185(187)	184	185	
	sõjasul.								(8)	(4)	8	5	
	üldarv			219	(214)	219	221	217	207(235)	214(224)	226	223	

Märkus:

¹ Majanduslikes arveldistes esinenud kahe sugustest näitajatest mais, septembris ja oktoobris on üks sulgudesse võetud.

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
	ohvitserid	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	7
Märten	vanemad	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Erichson	sõdurid	125	123	123	123	123	123	123	123	123	121	119	119
(kapten)	sõjasul.	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	kokku	147	145	145	145	145	145	145	145	145	143	141	139

Nöteborgi garnison 1636

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	detsembr.
	ohvitserid					10	10	10	10	10	10	10	10
Kristofer	vanemad					9	9	9	9	9	9	9	9
Bölie	sõdurid					117	118	114	112	110	110	114	114
	sõjasul.					4	4	4	4	4	4	4	4
	kokku					140	141	137	135	133	133	137	137

Jani garnison 1636

kompanii		meeste arv											
ülem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
	ohvitserid					8	8	8	8	7	7	8	9
Göran	vanemad					6	6	6	6	6	6	6	6
Wrangel	sõdurid					58	60	60	59	71	71	71	68
	sõjasul.					3	3	3	3	3	3	3	3
	kokku					75	77	77	76	87	87	88	86

Keoporje garnison 1636

kompanii		meeste arv											
Ulem	koosseis	jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	detsembr.
	ohvitserid					2	2	2	2	2	2	2	2
	vanemad					3	3	3	3	3	3	3	3
	sõdurid					27	27	27	27	27	27	27	27
	sõjasul.									1	1	1	1
	KOKKU					32	32	32	32	33	33	33	33

Ingerimaa garnisonide koondtabel 1636

Garnison	M e e s t e a r v												
	jaan.	veebr.	märts.	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	detsembr.	
Harva ühes													
Nyslottiga	538				571	543	562	535	547	527	510	510	
Ivangorod					219	219	221	217	207	214	226	223	
					214				235	224			
Käkisalmi		147	145	145	145	145	145	145	145	143	141	139	
Nöteborg					140	141	137	135	133	133	137	137	
Jan					75	77	77	76	87	87	88	86	
Koporje					32	32	32	32	33	33	33	33	
Kõigis kokku	538	147	145	145	1182	1157	1174	1140	1152	1137	1135	1128	
					1177				1130	1147			

Rootsi välivägede koondtabel Liivimaal 1636

Rügemendi ülem (eskadroni)	m e e s t e a r v											
	jaan.	veebr.	märts	aprill	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
Andres Koskel				1108			1102	1096	1082	1069	1072	1083
Anton Jürgen						1026	1014	1005	1007	1047	1027	1025
Patrik Kinemond						903	821					
Hans Kyl							393	389	389	373		
Casper Ern										163	126	121
												130
Cristian Lydtke										155	157	156
Johan Idllichök		282	667			245	245	232	261	267	272	275
Fabian Wrangel	498	484	480	490	495	482	483	483	492	480	481	475
Johan Patkul										424	424	428
Ingerimaa kõik garni- sonid												
(Reinholt Wrangel)	538	147	145	145	1182	1157	1174	1140	1152	1137	1135	1128
					1177				1130	1147		
Välivägedes kokku	1036	913	1292	1743	1677	3813	5232	4345	4383	5115	4694	4691
					1672				4361	5125		4700

Ingerima garnisonide koostabel 1638

Garnison	meeste arv											
	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
Narva	512	513	515	514	503	509	498	493	489	462	461	473
+ Göran Wrangeli komp.									90	88	86	97
Ivangorod	194	194	196	196	195	195	196	196	196	196	196	199
Jan	74	74	75	74	71	71	71	70	9	9	9	
Koporje	34	34	33	33	32	32	32	30				
Nöteborg	129	129	129	129	127	127	128	127	127	127	127	127
Kõigis kokku	943	944	948	946	928	934	925	916	911	882	879	896

Rügement, eskadron, värva- tud garnisonid	meeste arv											
	jaan.	veebr.	märts	apr.	mai	juuni	juuli	aug.	sept.	okt.	nov.	dets.
Andres Koskel	962	977	974	977	976	977	983	982	985	979	975	973
Anton Jörgen	801	792	795	788	797	803	813	805	928	927	917	920
Hindrich Anderson ja Hans Roor	312	292	318	323	314	318	311	323	322	324	287	
Cristian Lötke	131	128		126	126	126	126	126				
Fabian Wrangel	249	247	256	479	395	254	377	455	457	451	443	451
Johan Patkul	403	402	404	403	402	400	387	386	387	386	386	385
Värvatute summa									31	36	326	196
Ingerimaa garnisonid	943	944	948	946	928	934	925	916	911	882	879	896
Välivägedes kokku	3801	3782	3695	4042	3938	3812	3922	3993	4021	3985	4213	3821

SISUKORD

Sissejuhatus	ok. 2
I Sõjaväe suurus	7
1. Rootsi sõdadest ja sõjaväest	7
2. Sõjaväe suurus Liivimaa vallutamisel	12
3. Sõjaväe suurus rahuelu tingimuses	17
II Sõjaväe koostis	41
1. Rootsi sõjaväe eripära ja koostis	41
2. Jala- ja ratsaväe koostis	44
3. Suurtükiväe koostis	50
III Sõjaväe majanduslik struktuur	56
1. Jala- ja ratsaväe palgad	56
2. Suurtükiväe palgad	60
3. Sõjaväe kulutuste iseloom ja suurus	64
Lõppsõna	70
Resümee <i>vene keeles</i>	74
Allikad ja kirjandus	72
Tabelite (nr. 1-20) nimekiri	76
Lisatabelid (nr. 21-40)	78